

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 16: Historie

Jaroslav Pech

Život posledního misijního kazatele ČCE v Banátě

Petr Budil

Plzeňský kraj

Rokycany 2024

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 16: Historie

Jaroslav Pech

Život posledního misijního kazatele ČCE v Banátě

Jaroslav Pech

**Life of the last missionary preacher of the ČCE in
Banat**

Autoři: Petr Budil

Škola: Gymnázium a SOŠ Rokycany, Mládežníků 1115/II, 33701,
Rokycany

Kraj: Plzeňský kraj

Konzultant: PaedDr. Zdeněk Záhrobský

Rokycany, 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval samostatně a použil jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Rokycanech dne 6. 3. 2024

.....

Petr Budil

Poděkování

Úvodem mé práce bych chtěl poděkovat zaměstnancům ÚA ČCE, kteří mi byli cennou a ochotnou pomocí při vyhledávání pramenů. Dík patří také pracovníkům farních sborů ČCE, jejichž archivy jsem během své práce navštívil, za vstřícnost a umožnění přístupu k cenným dokumentům. Poděkovat bych chtěl také všem ostatním, kteří mi zaslali nějaké informace, nebo pomohli dobrou radou.

Také bych si přál poděkovat všem informátorům, jmenovitě paní Martě Ouřecké, bez jejichž fotografií, materiálů a vzpomínek by tato práce nebyla tak barvitá, a také panu Janu Ostrčilovi.

Největší poděkování patří babičce Evě Budilové, jejíž neuvěřitelná paměť a ochota vyprávět o záležitostech hezkých i nehezkých byla nejcennějším a nejuvěřitelnějším zdrojem, bez kterého by tato práce postrádala lidský rozměr a spoustu reálií. Mimoto bych ji chtěl poděkovat za poskytnuté fotografie a další dokumenty.

V neposlední řadě bych si také přál vyslovit obrovský dík PaeDr. Zdeňku Záhrobskému, který mi po celou dobu tvorby byl nedocenitelným rádcem, jehož rady vždy směřovaly kurs této práce tím správným směrem. Ocenit si PaeDr. Záhrobský zaslouží především za naprosto precizní vedení této práce, odhodlání se mnou tento kousek rodinné historie zpracovat a za nekonečnou obětavost.

Anotace

Tato práce pojednává o životě Jaroslava Pecha, pracovníka Českobratrské církve evangelické. Jaroslav Pech sloužil mezi lety 1938 a 1945 jako misijní evangelický kazatel ve dvou českých komunitách v Banátě, Svaté Heleně v Rumunsku a Veliko Središti v Srbsku. Po válce se stal řadovým kazatelem na evangelických sborech Hradiště a Libenice. Život Jaroslava Pecha zpracovává z osobní i profesní stránky. Práce je postavena na velkém množství podkladů, především se jedná o primární a orální zdroje. Hlavním cílem bylo zpracovat život Jaroslava Pecha a přispět tak do rodinné historie a do historie české komunity v Banátu.

Klíčová slova

Banát; Českobratrská církev evangelická; Češi v zahraničí; Svatá Helena; Veliko Srediště; Srbsko; Rumunsko; Rokycany; Hradiště; Libenice; Jaroslav Pech

Annotation

This work covers the life of Jaroslav Pech, a worker of the Evangelical Church of Czech Brethren. Jaroslav Pech served between 1938 and 1945 as a missionary evangelical preacher in two Czech communities in Banat, St. Helena in Romania and Veliko Srediště in Serbia. After the war, he became a regular preacher at the evangelical congregations of Hradiště and Libenice. The life of Jaroslav Pech is treated from personal and professional aspects. The work is based on a large number of sources, mainly primary and oral sources. The main aim was to elaborate the life of Jaroslav Pech and to contribute to the family history and the history of the Czech community in Banat.

Keywords

Banat; Evangelical Church of Czech Brethren; Czechs abroad; Saint Helena; Veliko Srediště; Serbia; Romania; Rokycany; Hradiště; Libenice; Jaroslav Pech

OBSAH

1	ÚVOD	5
2	ŽIVOT JAROSLAVA PECHA PŘED MISIJNÍ CESTOU	7
2.1	Rodinné poměry	7
2.2	Mládí a studium	11
2.3	Působení v Rokycanech a vojenská služba.....	15
3	SVATÁ HELENA.....	19
3.1	Z historie místní české komunity a sboru na Svaté Heleně.....	19
3.2	Působení Jaroslava Pecha	23
3.3	Situace po odchodu Pecha ze Svaté Heleny	28
4	VELIKO SREDIŠTĚ	29
4.1	Z historie místní české komunity a sboru ve Veliko Središti.....	29
4.2	Působení Jaroslava Pecha	34
4.3	Finanční poměry	41
4.4	Situace po odchodu Pecha z Veliko Srediště	44
5	ZPÁTKY V ČECHÁCH	46
5.1	Návrat zpět do vlasti	46
5.2	Hledání „(...) nového domova ve vlasti“	47
6	HRADIŠTĚ.....	49
6.1	Z historie FS ČCE v Hradišti.....	49
6.2	Působení Jaroslava Pecha	52
7	LIBENICE	62
7.1	Z historie FS ČCE v Libenicích	62
7.2	Působení Jaroslava Pecha	65
7.3	Po ukončení církevní dráhy	69
8	ZÁVĚR.....	70
9	SEZNAM ZKRATEK	72
10	ZDROJE.....	73
10.1	Odborná literatura	73
10.2	Prameny	75
10.2.1	České	75
10.2.2	Zahraniční.....	76
10.3	Seznam obrázků	77

1 ÚVOD

Tato práce zpracovává celý život pracovníka Českobratrské církve evangelické (dále jen ČCE) Jaroslava Pecha. Životní příběh je zde zpracován nejen z profesní, ale také z osobní stránky.

Jaroslav Pech studoval na olomoucké Misijní škole, po podepsání Mnichovské dohody se rozhodl přijmout nabídku stát se misijním kazatelem v české obci Svatá Helena v tehdejší Rumunském království, kam ČCE tradičně vysílala své pracovníky. Ze Svaté Heleny Pech po roce a půl působení přesídlil do vesnice Veliko Srediště v Srbsku, kde kázal až do konce války. Během pobytu ve Veliko Središti se Pechovým narodily dvě dcery, Marta a Eva. Na Pechovo zahraniční činnost je v práci dán největší důraz. Po Pechově odjezdu jak ze Svaté Heleny, tak z Veliko Srediště obě misijní stanice zůstaly neobsazené. Jaroslav Pech tak uzavírá mnoholetou tradici misijních kazatelů z Československa v „českém“ Banátě. Po válce Jaroslav Pech pracoval na dvou farnostech ČCE, v Hradišti u Nasavrku a v Libenicích. Tato práce se zároveň snaží přiblížit čtenáři duchovní život sborů, ve kterých byl J. Pech činný.

Práce je členěna dle jednotlivých míst, kde J. Pech pracoval. Před každou kapitolou zabývající se působením J. Pecha na určitém sboru se nachází teoretická část shrnující historii tamní církevní komunity před Pechovým příjezdem.

Během práce jsem vycházel především z primárních zdrojů. Nejvíce informací jsem čerpal z Ústředního archivu Českobratrské církve evangelické, především z archivního kartonu XVIII/7 a z osobní složky J. Pecha. Cennými zdroji byly také archivy jednotlivých sborů, kde Jaroslav Pech působil, které jsem během tvorby práce navštívil. Důležitým zdrojem byla také „Pamětní kniha. a Dějiny Refirm. Sboru“ uložená na farnosti ve Veliko Središti, jejíž fotografie mi byly zaslány f. Pavlem Šebestou. Působením J. Pecha ve V. Središti a v Hradišti se zabývá kniha „Vzpomínání z let 1940-1954,“ kterou Jaroslav Pech společně se svojí manželkou Vilmou Pechovou sepsali pro své dvě dcery. Tento zdroj se skládá především z informací o dětství dcer ve V. Središti, obsahuje ale také svědectví o tehdejších poměrech. Ve své práci jsem také pracoval se vzpomínkami obou dcer J. Pecha: Evou Budilovou a Martou Ouřeckou. S oběma respondentkami jsem vedl rozhovory, které jsem nahrával. Zároveň jsem ve své práci využil mnoho fotografií a jiných dokumentů ze soukromých archivů obou respondentek. Třetím respondentem se stal Jan Ostrčil.

Ze sekundárních pramenů jsem čerpal především z prací Mgr. Michala Pavláška, Ph.D. a dalších publikací.

O tématu práce jsem byl rozhodnut již před dlouhou dobou. S příběhem mého pradědečka J. Pecha jsem se skrze babičku Evu Budilovou postupně a nenápadně setkával takřka celý život. Pradědečkův příběh mi přišel natolik zajímavý a jedinečný, že jsem nabil dojmu, že by si zasloužil důstojné zpracování, které by bylo cenným příspěvkem do rodinné historie a do historie české komunity v Banátě.

2 ŽIVOT JAROSLAVA PECHA PŘED MISIJNÍ CESTOU

„Já vim že mi jednou říkal, když byl (J. Pech) malej, že byl hrozně divoký dítě a že ty rodiče už byli starý, a že na něj neměly ty nervy.“¹

- Eva Budilová, roz. Pechová, 21. 8. 2023

2.1 Rodinné poměry

Jaroslav Pech se narodil 31. 8. 1912 v Hrabové u Zábřehu v domě č.p. 104 (někdy chybně uváděno č.p 124).²

Jaroslavovo otcem se stal Ignác Pech, narozený 25. 2. 1859. Ignác pracoval jako horník v nedalekém vítošovském lomě na vápenec,³ někdy se uvádí jako domkař.⁴ Pocházel z rodiny Jakuba Pecha, který sloužil jako poddruh v Hrabové, a Magdaleny roz. Römerové.⁵

Obr. 1 Anna Pechová, květen 1939 (Archiv Marty Ouřecké)

Matkou je Anna Pechová, roz. Winterová, narozená 1. 11. 1866.⁶ Anna pocházela z rodiny

---

¹ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rodný a křestní list Jaroslava Pecha,“ nepublikováno

³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

⁴ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rodný a křestní list Jaroslava Pecha,“ nepublikováno

⁵ *Tamtéž*

⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list

domkářů.⁷ Otcem Anny byl Antonín Winter z nedalekých Bohuslavic, matkou Marianna roz. Poštolková ze Stavenic.⁸

Jaroslav se narodil jako: „(...) poslední šesté dítě.“⁹

Nejstarším sourozencem byl Antonín Pech, nar. 1894, který narukoval do první světové války jako příslušník 93. pěšího pluku.¹⁰ Další informace se rozcházejí, dle VÚA padl u Jampilu v Haliči dne 7.7. 1917.¹¹ Pamětní deska na Pechově rodném domě a pomník na hrabovské návsi¹² tvrdí, že se Antonín stal součástí ČS. legií a působil jako střelec 2. pěšího pluku Jiřího z Poděbrad.¹³ Podle pamětní desky padl 20. 7. 1917 v bitvě u Zborova.¹⁴

Obr. 2 Pamětní deska Antonína Pecha v Hrabové č.p. 104 (OÚ Hrabová)

O zbylých sourozencích známe pouze velice málo informací. Jaroslav v “Evidenční listině duchovních ČCE“ z roku 1955, zmiňuje Františka Pecha, o kterém Jaroslav neví ani kdy se narodil (!), uvádí jej pouze jako důchodce žijícího v Radhošti.¹⁵ Dalším sourozencem je

---

duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

⁷ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rodný a křestní list Anny Winterové,“ nepublikováno

⁸ *Tamtéž*

⁹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, nedatovaný dopis ředitelství Misijní školy v Olomouci

¹⁰ Vojenský ústřední archiv (VÚA), Databáze padlých v 1. sv. válce, dostupné online z:

<https://www.vuapraha.cz/wp-content/uploads/2022/06/Pech-Antonin.jpg>

¹¹ *Tamtéž*

¹² Spolek pro vojenská pietní místa, Pomník obětem 1. a 2. světové války, Hrabová, dostupné online z:

<https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/8875-hrabova/>

¹³ Pamětní deska v Hrabové č.p. 104

¹⁴ *Tamtéž*

¹⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

Vincenc, nar. 1900, o kterém zde Jaroslav píše opět jako o důchodci, žijícím v Polici.¹⁶ V Polici bydlela také Pechova sestra Terezie, nar. 1904, která byla ženou v domácnosti.¹⁷ Nejmladší sestrou je Anna Pechová, nar. 1908, žena v domácnosti žijící v Dubicku.¹⁸

Vztahy Jaroslava se sourozenci byly komplikované kvůli věkovému rozdílu. Svědčí o tom například výše zmíněná Jaroslavova neznalost roku narození Františka Pecha.¹⁹ Na vlahé vztahy vzpomíná také Eva Budilová (roz. Pechová), návštěvu Vincence v Polici komentuje: „(...) náš tatí (J. Pech) tam byl, a nešel ho navštívit.“²⁰ Asi nejbližší vztah měl Jaroslav s Terezií. Dokonce jí později, během pobytu v Srbsku, nechává několikrát pozdravovat skrze vik. Šedého, zmiňuje též, že si s Terezií vyměnil několik dopisů.²¹

Obr. 3 Rodný dům Jaroslava Pecha, 2023 (OÚ Hrabová)

Celá rodina byla zpočátku římskokatolická, v roce 1920 ale přechází na evangelickou víru.²² V Hrabové po 1. světové válce panovaly silné protikatolické nálady, roku 1920 bylo v Hrabové založeno tkz. Přestupové hnutí, kam množství místních přešlo.²⁴ Samostatný sbor

¹⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Tamtéž

²⁰ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21.8. 2023, archiv autora, nepublikováno

²¹ Archiv FS ČCE v Hrabové, signatura III-C-3/13, dopis z 28. 9. 1943, č.j. 14/X43

²² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rodný a křestní list Jaroslava Pecha,“ nepublikováno

²³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

²⁴ Obec Hrabová, Historie sboru ČCE v Hrabové, dostupné online z: <https://www.obechrabova.cz/obec-7/farni->

byl v Hrabové založen roku 1923.²⁵ O rok později se stal místním vikářem vik. Rudolf Šedý,²⁶ který měl na vznik Hrabovského sboru nepopíratelný vliv.²⁷

[sbor-cce/](#)

²⁵ *Obec Hrabová*, Historie sboru ČCE v Hrabové, dostupné online z: <https://www.obechrabova.cz/obec-7/farni-sbor-cce/>

²⁶ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Rudolf Šedý, dostupné online z: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/1078-rudolf_sedy

²⁷ *Obec Hrabová*, Historie sboru ČCE v Hrabové, dostupné online z: <https://www.obechrabova.cz/obec-7/farni-sbor-cce/>

2.2 Mládí a studium

Jaroslav je dne 1. 10. 1912 pokřtěn v katolickém kostele v Dubicku.²⁸ Roku 1918 nastupuje na Obecní školu pětiletou v Hrabové.²⁹ Od druhé třídy má Jaroslav Pech ve škole evangelickou náboženskou výchovu, právě díky přestupu rodiny v roce 1920.³⁰

Obr. 4 Rodný dům Jaroslava Pecha s dobře patrnou pamětní deskou, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké)

Roku 1924 je Jaroslav konfirmován vik. Rudolfem Šedým.³¹ Ten se pro Jaroslava stal později blízkým přítelem, o čemž svědčí přátelsky laděná korespondence,³² a velkým vzorem. V „Evidenčním listu duchovních ČCE“ jej zmiňuje jako duchovního, který na něj zvláště zapůsobil.³³

Ve věku 13 let, roku 1925, Jaroslav obecní školu opouští. Zde se nabízí otázka, proč se Pech učil na pětiletou obecní školu po dobu sedmi let (1918–1925). Odpověď na tuto otázku se

²⁸ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rodný a křestní list“ Jaroslava Pecha, nepublikováno

²⁹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční listy duchovních“ ze dubna 1949

³⁰ *Tamtéž*, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

³¹ *Tamtéž*

³² Viz Archiv FS ČCE v Hrabové, signatura III-C-3/13

³³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

nepodařilo autorovi práce dopátrat. Dle názorů pamětníků, rodiče chtěli aby Jaroslav v Hrabové odchodil celou povinou školní docházku (ta tehdy trvala 8 let).³⁴ Hlavním motivem může být nedostatek financí; Eva Budilová vzpomíná, že rodiče Jaroslavovi (dle jeho vyprávění) nechtěli dát ani na kolo, takže musel později do Měšťanské školy chodit pěšky.³⁵ Druhým možným důvodem mohl být, nesouhlas rodičů. „Oni (rodiče J. Pecha) nebyli to, že by chtěli, aby z něj (J. Pecha) byl nějaký vzdělaný pán,“³⁶ popisuje situaci Eva Budilová.

Mezi lety 1925 a 1929 Jaroslav pokračuje studiem na Měšťanské škole v Zábřehu.³⁷ Po absolvování měšťanské školy má Pech, zájem o studium v učitelském ústavě v Litomyšli, tam ale nenastoupil, opět kvůli špatné rodinné finanční situaci.³⁸ Zároveň má J. Pech již tehdy zájem o kariéru duchovního. „Mojim dávným přáním bylo, stát se dobrým kazatelem, a hned po absolvování měšť. šk. jsem se chtěl přihlásit na Váš ústav (Misijní škola Olomouc, pozn.). Byl jsem ale poučen panem vikářem (Šedým, pozn.), že musím vyčkatí stáří 20ti let a že je dobře budu-li něčím vyučen,“³⁹ píše Jaroslav Pech.

Jaroslav se tak rozhodne pokračovat se studiem na dvojtřídní Všeobecné živnostenské škole pokračovací v Zábřehu,⁴⁰ v souvislosti s tím nastupuje jako praktikant v knihkupectví Václava Patky v Zábřehu.⁴¹ V knihkupectví pracuje celý den od 7 ráno do 7 večer.⁴² Po čas Jaroslavova učení dne 15. 8. 1931 umírá Ignác Pech.⁴³ Dne 12. 5. 1933 složí Pech s vyznamenáním gremiální zkoušku praktikantskou, stává se tak obchodním příručím.⁴⁴ Po vyučení v Patkovo knihkupectví Jaroslav pracuje jako účetní.⁴⁵ Jeho práci komentuje majitel knihkupectví slovy: „ Pracoval po celou dobu k mé úplné spokojenosti, byl pilným, ochotným a poctivým pracovníkem, (...)“⁴⁶

Práci knihkupeckého účetního Jaroslav opouští až s nástupem na Evangelickou misijní školu

---

³⁴ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22. 11. 2023, archiv autora, nepublikováno

³⁵ *Tamtéž*

³⁶ *Tamtéž*

³⁷ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

³⁸ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

³⁹ *Tamtéž*

⁴⁰ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Vysvědčení na odchodnou“ Jaroslava Pecha ze dne 30. 4. 1931, nepublikováno

⁴¹ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

⁴² *Tamtéž*, nedatovaný dopis Jaroslava Pecha adresovaný ředitelství Misijní školy v Olomouci

⁴³ *Tamtéž*, Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

⁴⁴ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Výučný list“ Jaroslava Pecha ze dne 19.10. 1933

⁴⁵ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

⁴⁶ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Vysvědčení“ ze dne 15. 10. 1933, nepublikováno

v Olomouci dne 16. 9. 1933.⁴⁷ Opět se ale ukazuje špatná finanční situace rodiny. Jaroslav už před přijetím píše, že si nemůže dovolit platit školné, které činí 300 Kčs měsíčně.⁴⁸ Finanční situaci Pech popisuje: „Mám totiž pozůstalost po tatínkovi a maminka by mi dle možnosti přispívala jak penězi, tak naturáliemi.“⁴⁹ Jaroslav v rámci studia absolvuje Samaritskou zkoušku, kterou skládá 6. 11. 1934.⁵⁰ Školu Pech zakončí závěrečnou zkouškou, konanou 25. a 26. 9. 1936, kterou složí se známkou „dobrý,“ stává se tak způsobilým k vykonávání pomocné diakonské služby.⁵¹ V říjnu proto obdrží prozatímní dekret, který J. Pecha opravňuje na dobu dvou let vyučovat náboženství na obecných a občanských školách, vždy ale pod dozorem faráře nebo administrátora sboru.⁵²

Obr. 5 Misijní škola v Olomouci, cca 1933-1936 (Archiv autora)

Po dokončení studia zůstal Pechovi nedoplatek za roky 1935 a 1936 ve výši 1050 Kčs.⁵³ J. Pech nemá na splacení finanční prostředky díky nečekaným výdajům, žádá tedy Synodní radu o slevu.⁵⁴ Žádosti pravděpodobně není vyhověno, proto má ihned po složení zkoušek

⁴⁷ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

⁴⁸ *Tamtéž*, nedatovaný dopis Jaroslava Pecha adresovaný ředitelství Misijní školy v Olomouci

⁴⁹ *Tamtéž*

⁵⁰ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Vysvědčení o samaritské zkoušce,“ číslo m/8/680, nepublikováno

⁵¹ *Tamtéž*, „Vysvědčení“ ze dne 26. 10. 1936, čís. 512, nepublikováno

⁵² Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Prozatímní dekret“ ze dne 19. 10. 1936, č.j. 2077

⁵³ *Tamtéž*, Archivní karton č. X/A, dopis t 14. 10. 1936, č.j. 2064

⁵⁴ *Tamtéž*

Pech nastoupit, do doby než bude povolán na vojnu, k vik. Šedému.⁵⁵ Dle ujednaných podmínek zde práci Jaroslav vykonává jen za byt, stravu u vikáře a především za splacení pohledávek za dokončené studium.⁵⁶

Na toto místo Jaroslav pravděpodobně nikdy nenastoupil díky neuvěřitelné náhodě. „Najednou přijel br. Matějka z Rokycan se vzkazem od p. far. Krejčího že tam v Čechách nesmí učit proto že má jen 3 třídy gymnasia a žádal aby směl zaujmouti místo br. Pecha a aby br. Pech který má 4 měšťanky jel za něj do Rokycan kde je diakona nezbytně potřeba,“⁵⁷ píše v dopise Synodní radě vik. Šedý. J. Matějka chce místo v Hrabové zaujmout také proto, aby si zde mohl své studium doplnit na zábřežském gymnáziu.⁵⁸ Pech s nabídkou souhlasí, proti nejsou ani f. Prudký z Misijní školy v Olomouci, ani senior Moravskoslezského seniorátu f. Burian, tudíž „výměna“ opravdu proběhne.⁵⁹

---

⁵⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 10. 10. 1936, č.j. 2025

⁵⁶ *Tamtéž*,

⁵⁷ *Tamtéž*

⁵⁸ *Tamtéž*

⁵⁹ *Tamtéž*

2.3 Působení v Rokycanech a vojenská služba

„Přesto to mám v živé paměti tuto dobu. Bylo to mé prvé místo po studiích. Mladý člověk z Moravy, skoro hanák, přišel na plzeňsko, kde doznávalo mohutné přístupové hnutí. Kde se formovaly nové farní sbory.“⁶⁰

- Jaroslav Pech, kázání ke Sborovému dni při příležitosti výročí 60 let založení rokycanského sboru, 18. 10. 1983

Pech přijíždí do Rokycan 1. 10. 1936.⁶¹ Práce „výpomocné duchovní síly“ se zde má skládat převážně z vyučování evangelického náboženství na několika obecných a měšťanských školách po celém území sboru.⁶² Mimoto má Jaroslav vypomáhat ve farní kanceláři a samozřejmě také při bohoslužbách.⁶³

Sbor si zároveň přeje aby mohl Pech napomáhat při kázáních na kazatelských stanicích sboru chce jej proto formálně, bez nároku na příplatek, zvolit diakonem a nechat mu vydat licenci ke kázání.⁶⁴ Žádosti Synodní rada vyhoví, vydaná licence ke kázání ale platí pouze pod dohledem administrátora a pouze pro rokycanský sbor.⁶⁵ Toto zvolení diakonem možná proběhlo v rámci jakési „šedé zóny,“ Pech totiž v životopise zmiňuje: „Sbor mi dal povolávací listinu co diakonu, ale nadřízeným úřadům hlásil co učiteli náboženství.“⁶⁶

Na práci v Rokycanech Pech později vzpomíná v kázání k výročí 60 let založení rokycanského sboru roku 1983: „Pracoval jsem hlavně na radnicku. Byla to řada kilometrů na kole za vyučováním náboženství. Velice rád si vzpomínám na chvíle, které jsem prožíval ve sdružení mládeže. (...) Což teprve seniorátní sraz mládeže na Lopatě. Pravidelné schůzky s vážným programem i hrou. Tenkrát jsme ty schůzky povětšinou končili písní Tvůj pane jsem. Kterou jsme zpívali z paměti. Zaznívalo to odvážně z úst mladých lidí a možná si to zasloužilo kritiky.“⁶⁷

Za práci Pech dostává 800 Kčs měsíčně,⁶⁸ přesto ale žádá Synodní radu, aby mu bylo z dlužné částky 1050 Kčs Misijní škole v Olomouci sleveno.⁶⁹ Slevu obhajuje tvrzením, že za plat,

---

⁶⁰ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, kázání ke Sborovému dni 18.10. 1983, nepublikováno

⁶¹ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Jaroslav Pech, dostupné online z:

https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/993-jaroslav_pech

⁶² *Archiv FS ČCE v Rokycanech*, Bal.7 III-C-1/18, dopis z 1.10. 1936

⁶³ *Tamtéž*

⁶⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 15. 10. 1936

⁶⁵ *Tamtéž*, licence ke kázání ze dne 22. 10. 1936, č.j. 2077.II

⁶⁶ *Tamtéž*, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

⁶⁷ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, kázání ke Sborovému dni 18. 10. 1983, nepublikováno

⁶⁸ *Archiv FS ČCE v Rokycanech*, Bal.7 III-C-1/18, dopis z 15. 10. 1936, č.j. 2077

který dostává, si může dovolit jen to nejnětější, zároveň jej postihly nečekané výdaje.⁷⁰ Zdali bylo Pechovu požadavku vyhověno, bohužel prameny již neříkají.

Během působení v Rokycanech se Jaroslav při práci ve Sdružení mládeže a Nedělní škole seznámí s Vilmou Mudrovou.⁷¹

Obr. 6 Vilma Mudrová, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké)

Vilma (Vilemína) Mudrová se narodila 16.5. 1914 v Mnichově jako dcera krejčího Štěpána Mudry a Františky roz. Wiesenbergové.⁷² Celá rodina se do Rokycan stěhuje roku 1920, kdy se z legií vrátí přes Transsibiřskou magistrálu Štěpán z války.⁷³ Vilma v Rokycanech navštěvuje dívčí školu a následně gymnázium.⁷⁴ Následně Vilma studuje v plzeňské Obchodní škole.⁷⁵ Během seznámení s J. Pechem Vilma pracuje, díky své skvělé znalosti německého

---

⁶⁹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. X/A, dopis z 10. 10. 1936, č.j. 2064

⁷⁰ *Tamtéž*

⁷¹ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis ze 4. 5. 1939

⁷² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Oddací list Jaroslava a Vilmy Pechových,“ nepublikováno

⁷³ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 28. 12. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁷⁴ *Tamtéž*

⁷⁵ *Tamtéž*

a anglického jazyka, jako telefonní spojovatelka mezinárodních hovorů na Hlavní poště v Plzni.⁷⁶

Z pozice v Rokycanech Jaroslav odchází ke dni 1.10. 1937, aby nastoupil na dvouletou vojenskou službu.⁷⁷ Na tu měl být Pech odveden již roku 1934, díky studiu si ji musel několikrát nechat odložit.⁷⁸ Původně měl J. Pech nastoupit ke 13. pěšímu pluku v Šumperku, nakonec byl ale převelen k 3. pomocné rotě zdravotní v Plzni.⁷⁹ V dubnu 1938 je povýšen na svobodníka a v listopadu 1938 na desátníka.⁸⁰ Během vojenské služby vypomáhá na sboru Plzeň-východ f. Machotkovi.⁸¹ Žádné bližší informace o této spolupráci se ale nepodařilo dohledat.

Obr. 7 Jaroslav Pech (dole uprostřed) během vojenské služby, cca 1937-1938 (Archiv Marty Ouřecké)

⁷⁶ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 28. 12. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁷⁷ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 31. 9. 1937, č.j. 1028

⁷⁸ *Vojenský historický archiv Bratislava*, „Kmenový list“ Jaroslava Pecha

⁷⁹ *Tamtéž*

⁸⁰ *Tamtéž*

⁸¹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

Po podepsání Mnichovské dohody se Jaroslav Pech začne zajímat o místo kazatele ČCE v zahraničí. Dne 12. 10. 1938 se dostaví do kanceláře Synodní rady a souhlasí s nabídkou práce misijního kazatele ve vesnici Svatá Helena v Rumunském království.⁸² Synodní rada se tak rozhodne zeptat na reference na Pecha f. Prudkého,⁸³ ten Radu odkáže na vik. Šedého, se kterým, dle tohoto dopisu, Pech rok pracoval (?).⁸⁴ Rudolf Šedý Synodní radě o Pechovi napíše: „Je sice mladý a nemá dosud mnoho zkušeností ale zde se choval vždycky pěkně a nezpůsobil nám nikdy nesnázi,“⁸⁵ zároveň Šedý doporučuje, aby Pechovi byly dány instrukce ohledně místních poměrů, které má sepsat d. Jan Košťál, který působil na Sv. Heleně mezi lety 1931–1936⁸⁶ ⁸⁷ Synodní rada tedy nemá námitek.⁸⁸ Námitky nepřichází ani ze Svaté Heleny, sbor pouze oznamuje Pechovi, že nebude schopen kazatele uživit, Pech tedy žádá Radu aby mu byla přislíbena podpora, stejně jako d. Košťálovi.⁸⁹ Synodní rada nakonec souhlasí se stejnou částkou jako posílala Janu Košťálovi a přeje si, aby na místo nastoupil od 1. prosince 1938.⁹⁰

Dne 14. 11. 1938 absolvuje Pech praktickou zkoušku diakonskou, která se skládala ze tří částí – kazatelské, učitelské a pastorační.⁹¹ Tuto zkoušku vykoná úspěšně,⁹² může mu tedy být vydán Dekret volitelnosti na diakona, na základě kterého může kázat a vyučovat, vždy ale pouze pod dohledem administrátora nebo faráře.⁹³

Z vojenské služby byl Jaroslav 16. 11. 1938⁹⁴ (v životopise z roku 1949 Pech zmiňuje v říjnu) ze služby propuštěn „(...) co příslušník sudetského území (...)“⁹⁵ a někdy kolem dne 22.11. 1938⁹⁶ se sám vydává na cestu do Svaté Heleny, bez toho aby komukoli z rodiny cokoli řekl.⁹⁷

---

⁸² Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 12. 10. 1938, č.j. 1923

⁸³ *Tamtéž*, dopis Františka Prudkého ze dne 20. 10. 1938

⁸⁴ *Tamtéž*

⁸⁵ *Tamtéž*, dopis z 31. 10. 1938, č.j. 2125

⁸⁶ *Tamtéž*

⁸⁷ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Jan Košťál, dostupné online z:

https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/886-jan_kostal

⁸⁸ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 5. 11. 1938, č.j. 2125

⁸⁹ *Tamtéž*, dopis z 8. 11. 1938, č.j. 2215

⁹⁰ *Tamtéž*, dopis z 22. 11. 1938, č.j. 2304

⁹¹ *Tamtéž*, Archivní karton č. X/A, „Protokol o praktické zkoušce diakonské „ze dne 14. 11. 1938

⁹² *Tamtéž*

⁹³ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Dekret volitelnosti za diakona“ Jaroslava Pecha ze dne 22. 11. 1938, č.j. 2339

⁹⁴ *Vojenský historický archiv Bratislava*, „Kmenový list“ Jaroslava Pecha

⁹⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

⁹⁶ Toto datum autor práce vyvodil dle množství dopisů, které Pech má odevzdat tamním úřadům, a které jsou

3 SVATÁ HELENA

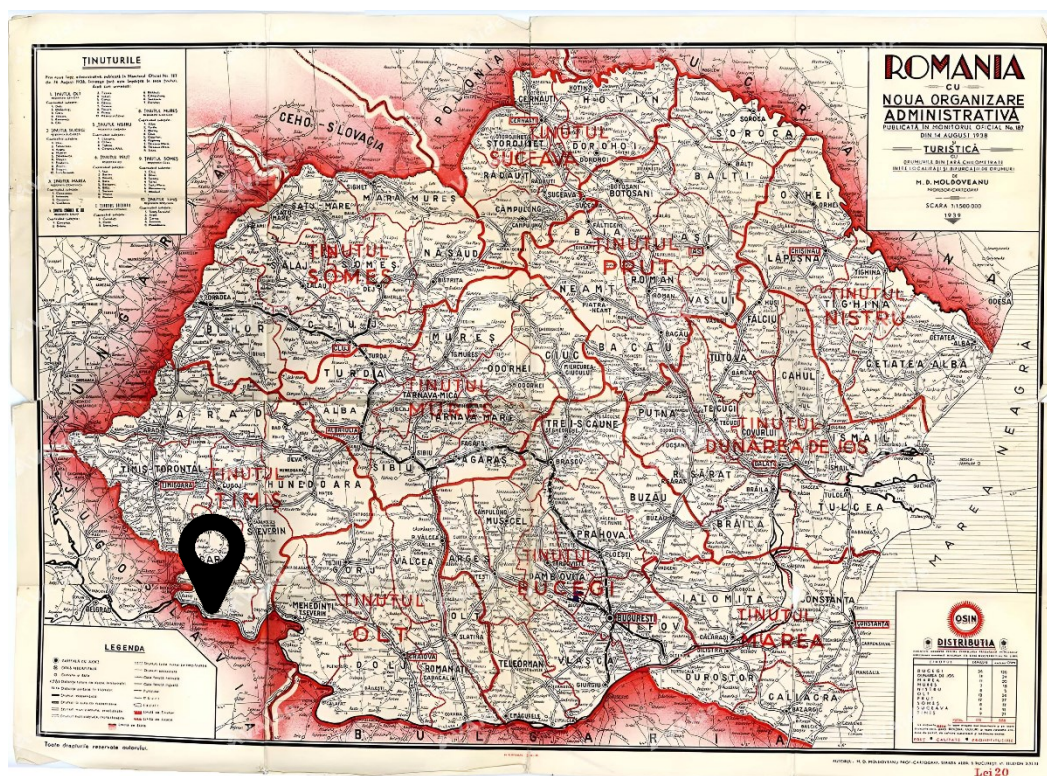
„Když se z našich krajín se chystají vlašťovky k odletu do teplých krajín, tu spolu s nimi odlétají naše myšlenky do jižních krajín rumunského a srbského Banátu. Tyto slunné nížiny byly naším přechodným domovem v době, kdy naše vlast strádala pod těžkým jhem nacizmu.“⁹⁸

- Jaroslav Pech, „Vzpomínání z let 1940-1954“

3.1 Z historie místní české komunity a sboru na Svaté Heleně

Obec Svatá Helena se nachází v rumunské části Banátu v Rumunských Západních Karpatech vysoko nad soutěskou Železná vrata v malebné horské krajině. Vesnice se nachází blízko hranic s Rumunskem (ty jsou tvořeny Dunají) asi 350 km západně od Bukurešti a 120 km jihovýchodně od Temešváru.

Obr. 8 Svatá Helena na mapě (MVU)

Ves byla, společně s vedlejší Svatou Alžbětou, založena českými osadníky ve 20. letech 19. století.⁹⁹ Češi se zde usídlili na základě smlouvy s nájemcem tamních lesů

právě na tento den datovány, přesné datum se autorovi nepodařilo zjistit

⁹⁷ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁹⁸ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3

⁹⁹ KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ, Gabriela. *České evangelické sbory ve východní a jihovýchodní Evropě aneb „Bibli donesli ze sebou...“* [online]. *Theatrum historiae* No 28 (2021). Pardubice: Institute of Historical

G. Magyarlym.¹⁰⁰ Podle této smlouvy zde měli příchozí těžít dřevo.¹⁰¹ Hlavní důvody k odchodu z Čech byly čistě ekonomické, většina příchozích byla převážně chudina, které lepší život naslibovali Magyarlyho agenti.¹⁰² Češi přicházeli v několika vlnách, většinou z území jihozápadních a východních Čech, nábožensky se jednalo nejen o evangelíky, ale také o katolíky.¹⁰³

Brzy po příjezdu osadníků ale Magyarly přestal těžít dřevo a zabavil pracujícím pily, sekery a zásoby jídla.¹⁰⁴ Češi jsou kvůli tomu nuceni se obrátit na tamní vojenskou správu,¹⁰⁵ se kterou uzavřela dohodu, na základě které za vojenskou službu mohou osadníci obdělávat tamní pole a kácet lesy.¹⁰⁶ Sv. Helena se tak, stejně jako mnoho dalších v regionu, stala obcí hraničářskou.¹⁰⁷

Důležitým letopočtem pro tuto práci je rok 1840. Od tohoto roku byla vesnice jednou ročně navštěvována evangelickým duchovním, který zde vysluhoval Večeři Páně.¹⁰⁸ Již roku 1856 místní evangelická obec založila evangelickou školu.¹⁰⁹ Školu zpočátku vedli místní,¹¹⁰ roku 1862 byl z Čech povolán učitel Ignác Buháček, jehož úkolem bylo i vedení místního sboru.¹¹¹ Dalším důležitým průlomem v životě evangelické komunity se stala stavba kostela roku 1895, který místní postavili svépomocí.¹¹² Po dokončení kostela začala místní obec spadat pod

---

Sciences, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, ISSN 2571-0621. Dostupné z:

<https://theatrum.upce.cz/index.php/theatrum/article/download/2087/1855>. [cit. 2023-11-15], str. 104

¹⁰⁰ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku.*

Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 367

¹⁰¹ KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ, Gabriela. *České evangelické sbory ve východní a jihovýchodní Evropě aneb „Bibli donesli ze sebou...“* [online]. *Theatrum historiae* No 28 (2021). Pardubice: Institute of Historical Sciences, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, ISSN 2571-0621. Dostupné z:

<https://theatrum.upce.cz/index.php/theatrum/article/download/2087/1855>. [cit. 2023-11-15], str. 105

¹⁰² HRUZA, František. *Domov v cizině.* Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 4

¹⁰³ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku.*

Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 368

¹⁰⁴ HRUZA, František. *Domov v cizině.* Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 4

¹⁰⁵ *Tamtéž*

¹⁰⁶ *Tamtéž*

¹⁰⁷ KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ, Gabriela. *České evangelické sbory ve východní a jihovýchodní Evropě aneb „Bibli donesli ze sebou...“* [online]. *Theatrum historiae* No 28 (2021). Pardubice: Institute of Historical Sciences, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, ISSN 2571-0621. Dostupné z:

<https://theatrum.upce.cz/index.php/theatrum/article/download/2087/1855>. [cit. 2023-11-15], str. 105

¹⁰⁸ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku.*

Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 373

¹⁰⁹ KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě.* [Praha]: Za hranice - Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, 2009. ISBN 978-80-254-5924-9., str. 45

¹¹⁰ *Tamtéž*

¹¹¹ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku.*

Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 373

¹¹² HRUZA, František. *Domov v cizině.* Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 7

farnost v Klopodii.¹¹³

V 90. letech 19. století kromě rozkvětu dochází k prvním sporům mezi evangelíky. Tyto spory vyvolá vik. Antonín Svoboda, který se na Sv. Helenu dostal z Čech jako učitel a kazatel.¹¹⁴ Svoboda ve svých kázáních kladl velký důraz na dodržování duchovních zásad a morálky, kritizoval místní poměry, především nadměrné požívání alkoholu.¹¹⁵ Mnozí členové se na Svobodovu stranu postavili, proto jeho odvolání po třech letech zpět do Čech a nahrazení V. Jauzou vyvolalo u části místních odpor.¹¹⁶ Řada lidí se proto obrátilo podle Svobodovy rady na misijní radu Svobodné reformované církve v Praze, která vyslala na Sv. Helenu Jana Chorváta, propagátora abstinčního hnutí Modrého kříže.¹¹⁷ Nakonec byl Chorvát vyhnán¹¹⁸ a mnoho jeho příznivců odešlo z Heleny za lepším do Bulharska.¹¹⁹ Po Charvátovi odešel i Jauza.¹²⁰

Následně, od roku 1904, byla farnost obsazována maďarskými faráři.¹²¹ S těmito faráři se místní opět dostávali do sporů, problémem se stalo např. chování farářů (např. f. Bodnár holdoval alkoholu a jednou vytáhl zbraň na listonše)¹²² nebo jazyk kázání (např. f. Németh, který kázal pouze maďarsky nebo rumunsky).¹²³ Přítomnost maďarských farářů vedla k masivnímu odchodu obyvatel z církve.¹²⁴

Většina lidí odchozích z církve se přidala k vedení Petra Kýšky, který pořádal církevní setkání v jednotlivých domech, a který, stejně jako Svoboda a Chorvát, udržoval blízké kontakty se Svobodnou reformovanou církví, dokonce i se svatohelenskými emigranty v Bulharsku.¹²⁵

---

¹¹³ HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 9

¹¹⁴ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku*. Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 375

¹¹⁵ *Tamtéž*

¹¹⁶ *Tamtéž*

¹¹⁷ *Tamtéž*, str 375-376

¹¹⁸ HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 9

¹¹⁹ PAVLÁSEK, Michal. *Obec Svatá Helena jako vinice Boží misiemi oplocená. Kručky k přehodnocení chápání české (e)migrace na Balkáně*. In *Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv*. Praha: AntropoWeb,o.s., 2012. s. 111-145. AntropoEdice, sv.1. ISBN 978-80-905098-0-1., str. 122

¹²⁰ HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 9-10

¹²¹ *Tamtéž*, str. 10

¹²² HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 11

¹²³ *Tamtéž*

¹²⁴ *Tamtéž*, str. 12

¹²⁵ PAVLÁSEK, Michal. *Obec Svatá Helena jako vinice Boží misiemi oplocená. Kručky k přehodnocení chápání české (e)migrace na Balkáně*. In *Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv*. Praha: AntropoWeb,o.s., 2012. s. 111-145. AntropoEdice, sv.1. ISBN 978-80-905098-0-1., str. 122

Kýška založil na Sv. Heleně oficiální misijní stanici Svobodné reformované církve.¹²⁶

K velkým změnám v celé náboženské organizaci došlo po první světové válce. První velkou změnou, která je velice důležitá pro následující kapitoly, se stal nástup Baptismu. Ten se poprvé objevuje ve 20. letech ve vedlejší vsi Coromini a u místních příslušníků reformované církve vyvolal vášnivou debatu ohledně křtů (Baptisté totiž nekřtí malé děti, pouze dospělé), která vyvolala další rozkoly.¹²⁷ Mnoho lidí k Baptistům přestoupilo, přestupy ještě urychlil státní zákaz Svobodné reformované církve.¹²⁸ Díky zakazu se mnoho lidí vrátilo také zpět k tradiční reformované církvi.¹²⁹

Druhou výraznou změnou bylo vyslání prvního misijního kazatele ČCE, kterým se roku 1931 stal d. Jan Košťál.¹³⁰ Baptisté přítomnost Českobratrského kazatele samozřejmě nevnímali pozitivně a snažili se kazatele pošpinit, například falešným udáváním na rum. státní orgány.¹³¹ Přesto se mu podařilo pozvednout místní reformovaný sbor zpět na vysokou úroveň¹³²

Po jeho odchodu roku 1936 zůstal sbor dva roky neobsazen.¹³³ V srpnu roku 1937 zaslali členové místní reformované církve Misijní jednotě žádost o vyslání nového kazatele.¹³⁴

Jejich žádosti je nakonec vyhověno, a tak v prosinci roku 1938 přijíždí do Sv. Heleny d. Jaroslav Pech...

---

¹²⁶ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku*. Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 378

¹²⁷ PAVLÁSEK, Michal. *Obec Svatá Helena jako vinice Boží misiemi oplocená. Kručky k přehodnocení chápání české (e)migrace na Balkáně*. In Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv. Praha: AntropoWeb, o.s., 2012. s. 111-145. AntropoEdice, sv.1. ISBN 978-80-905098-0-1., str. 126

¹²⁸ PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku*. Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, str. 379

¹²⁹ *Tamtéž*

¹³⁰ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Jan Košťál, dostupné online z:

https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/886-jan_kostal

¹³¹ PAVLÁSEK, Michal. *Obec Svatá Helena jako vinice Boží misiemi oplocená. Kručky k přehodnocení chápání české (e)migrace na Balkáně*. In Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv. Praha: AntropoWeb, o.s., 2012. s. 111-145. AntropoEdice, sv.1. ISBN 978-80-905098-0-1., str. 134

¹³² *Tamtéž*, str. 135

¹³³ *Tamtéž*, str. 136

¹³⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 28.8. 1937, čís. 1417

3.2 Působení Jaroslava Pecha

Do Svaté Heleny J. Pech přijíždí pozdě v noci dne 3. 12. 1938.¹³⁵ Již ve svém prvním dopise zmiňuje, že zde bude práce velice složitá, a že: „(...) baptisté dělají opozici a nemile nesou, že přijel kazatel.“¹³⁶

Brzy po příjezdu začíná Pech se svojí prací. V sobotu vede modlitební hodiny, zatímco v neděli koná ráno bohoslužby, odpoledne nešpory, a večer sborové besedy, kde se probírají aktuální náboženské i světské události.¹³⁷ Kromě toho se v neděli pořádá nedělní škola.¹³⁸ V zimě Pech zřizuje schůzky mládeže.¹³⁹ V květnu církev organizuje Den matek,¹⁴⁰ na Štědrý večer slavnost s nadílkou.¹⁴¹ Zároveň na Svaté Heleně Pech využívá zkušenosti nabyté v pomocné rotě zdravotní, zmiňuje: „(...) často stojím u lůžka chorých, kteří nemají peněz na lékařské ošetření, ba někdy s povozem ocitám se mezi rumunským lidem.“¹⁴²

Obr. 9 Jaroslav Pech (dole uprostřed) s konfirmandy, nedatováno (PAVLÁSEK, Michal. Z Moravy až do Velikého Srediště)

Misie J. Pecha je stejně jako v případě d. Košťála soustavně narušována Baptisty. Brzy po Pechově příjezdu, bylo dne 15. 12. 1938 Baptistům zakázáno shromažďování a zapečetěna

¹³⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 8. 12. 1938, čís. 2558

¹³⁶ *Tamtéž*

¹³⁷ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 12. 1. 1940 nadepsaný „Ze Svaté Heleny v Rumunsku“

¹³⁸ *Tamtéž*

¹³⁹ *Tamtéž*

¹⁴⁰ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 26. 6. 1939

¹⁴¹ *Tamtéž*, dopis z 16. 1. 1939

¹⁴² *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 12. 1. 1940 nadepsaný „Ze Svaté Heleny v Rumunsku“

místnost k tomuto účelu určená.¹⁴³ V souvislosti s tím Pech píše Synodní radě, že na Heleně zažívá: „(...) denominační nenávisť hodně vystupňovanou.“¹⁴⁴ Synodní rada Pechovi doporučuje, aby proti Baptistům používal vlastní výklad křtu a radí: „Pokud možno vyhýbejte se však dogmatickým sporům a hleďte laskavostí a přívětivostí všechny získati a všem sloužiti.“¹⁴⁵ J. Pech také zmiňuje množství samozvaných kazatelů, kteří si „(...) chtějí udržet své hloučky (...),“¹⁴⁶ například mezi evangelíky zmiňuje asi 7 takových a mezi katolíky asi 3, kteří by „(...) nejráději utvořili si svoji církev (...).“¹⁴⁷

Obr. 10 Jaroslav Pech s charakteristickým knírem, cca 1938-45 (Archiv Evy Budilové)

Kromě Baptistů jsou na církevním poli problémy také s katolíky, především s učitelem Jarkovským. Ten sloužil jako učitel u d. Košťála, po jeho odchodu se začal stavět k evangelíkům nepřátelsky a přešel ke katolíkům.¹⁴⁸ Synodní rada je ze situace s Jirkovským překvapena a Pecha varuje, zdá se totiž, že Jirkovský od evangelíků okopíroval jejich metody.¹⁴⁹ Jirkovský naštěstí pro Pecha v březnu odchází a je nahrazen učitelem Sládkem.¹⁵⁰

---

¹⁴³ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 16. 1. 1939 (chybně nadepsaný jako 16. 1. 1938), čís. 0270

¹⁴⁴ *Tamtéž*

¹⁴⁵ *Tamtéž*, dopis z 7. 2. 1939

¹⁴⁶ *Tamtéž*, dopis z 26. 6. 1939

¹⁴⁷ *Tamtéž*

¹⁴⁸ *Tamtéž*, dopis z 16. 1. 1939 (chybně nadepsaný jako 16. 1. 1938), čís. 0270

¹⁴⁹ *Tamtéž*, dopis z 7. 2. 1939

¹⁵⁰ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 9. 3. 1939

Pech o Sládkovi píše, že: „(...) není tak pokrytecký jako byl Jirkovský.“¹⁵¹

S pomluvami a problémy souvisí „rodinná pověst,“ podle které si ve Sv. Heleně nechává Jaroslav Pech narůst knír, aby vypadal starší (viz *Obr. 11*). Baptisté se, dle této historky, vysmívali Jaroslavově mladickému vzhledu a nechtějí jej kvůli tomu respektovat.¹⁵²

V reakci na baptistické očerňování se Pech dotazuje Synodní rady, zdali by se mohl oženit. Jaroslav píše: „(...) chci-li se uchrániti různých útoků, ze strany bapťistů, kteří se neštítí pomluv, bylo by dobře abych byl ženat.“¹⁵³ Pech Radě také slibuje, že mu bude manželka pomáhat s prací v nedělní škole, kterou mnohokrát nestíhá konat.¹⁵⁴ „Život můj je dost neuspořádaný, bydlím úplně sám a babička (?) mi jen občas uklízí a vaří oběd. Cítím, že by bylo všude třeba uvést pořádek, na který nemohu stačit sám,“¹⁵⁵ píše Pech v jednom z dopisů. Synodní rada nemá žádných námitek, naopak odpovídá že Pechovi rádi pomohou.¹⁵⁶ Jaroslav seznamuje církev s Vilmou Mudrovou, doslovně zmiňuje: „(...) vím že budoucí manželka musí být nenáročná, rozumná a trpělivá, neboť zdejší domorodci jsou v osob. styku primitivní a drsní, postrádající vyšší stupně výchovy.“¹⁵⁷

Obr. 12 Svatební fotografie Jaroslava a Vilmy Pechových, 27. 7. 1939 (Archiv Evy Budilové)

¹⁵¹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 9. 3. 1939

¹⁵² BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22. 11. 2023, archiv autora, nepublikováno

¹⁵³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 12. 4. 1939

¹⁵⁴ *Tamtéž*, dopis z 9. 3. 1939

¹⁵⁵ *Tamtéž*, dopis z 12. 4. 1939

¹⁵⁶ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7 dopis z 7. 2. 1939

¹⁵⁷ *Tamtéž*, dopis z 26. 7. 1939

Pech se rozhodne se za Vilmou vydat do Čech, kde se s ní chce oženit. Po zařazení nutných dokumentů má v plánu do Prahy dorazit 27. 7. 1939.¹⁵⁸

Dle vyprávění pamětníků přijela Vilma Jaroslavovi naproti do Prahy.¹⁵⁹ Jaroslav si ji chce vzít ještě toho dne v Praze, Vilma ale odmítá, protože by to „nemohla rodičům udělat.“¹⁶⁰ Pokračují tedy do Rokycan, kde 27. 7. 1939 v místním evangelickém kostele proběhne svatba.¹⁶¹ Oddáni jsou f. Miroslavem Krejčím, u kterého předtím Jaroslav sloužil.¹⁶² Z Rokycan se vrací do Rumunska přes Prahu a Vídeň, odkud na parníku pokračují po Dunaji až do cílové destinace.¹⁶³ Do Svaté Heleny přijíždí dne 3. 8. 1939.¹⁶⁴ Dle vzpomínek pamětníků se Vilma, přestože byla „městská holka,“ dokázala všechno velice rychle naučit a dobře se adaptovat na cizí, vesnické prostředí.¹⁶⁵

V lednu 1940 má biskup Agoston v plánu převelet d. Lovečka z Veliko Srediště do Tordince, proto J. Pech dostává nabídku, zdali by nechtěl přijmout jeho místo.¹⁶⁶ Pech na nabídku odpovídá kladně, dokonce obdržel dopis od Agostona s pozváním.¹⁶⁷ Od přesunu si Jaroslav slibuje lepší finanční zajištění, rodina je totiž závislá na podpoře členů sboru.¹⁶⁸ Pech se sice obrátil s prosbou o finanční podporu na místní církev, žádost ale zůstala bez odpovědi.¹⁶⁹

Od ledna 1940 Jaroslav nedostává od Synodní rady žádný dopis.¹⁷⁰

Dochází ale k nedorozumění. Loveček Pechovi píše, že zůstává ve Veliko Središti, protože Agoston sbor v Tordinci v únoru obsadil, tudíž musí Jaroslav zůstat ve Sv. Heleně.^{171 172} Situace se změní až v srpnu 1940, kdy biskup zasílá další pozvání do Srediště.¹⁷³ Těsně před

---

¹⁵⁸ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 26. 7. 1939

¹⁵⁹ rozhovor s Martou Ouřeckou, roz. Pechovou a Evou Budilovou, ze dne 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

¹⁶⁰ *Tamtéž*

¹⁶¹ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, oznámení sňatku, nedatováno

¹⁶² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, Oddací list, nepublikováno

¹⁶³ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

¹⁶⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 11.10. 1939, čís. 2883

¹⁶⁵ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

¹⁶⁶ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 2. 1. 1940

¹⁶⁷ *Tamtéž*, dopis z 12. 1. 1940, čís. 0334

¹⁶⁸ *Tamtéž*

¹⁶⁹ *Tamtéž*

¹⁷⁰ *Tamtéž*, dopis z 1. 11. 1940

¹⁷¹ *Tamtéž*, dopis z 26. 3. 1940, čís. 1009

¹⁷² *Tamtéž*, dopis z 23. 10. 1940, čís. 2536

¹⁷³ *Tamtéž*

odjezdem nakonec Agoston zaslal Pechovi telegram, aby cestu odložil.¹⁷⁴

Nakonec Pechovi konečně opouští Svatou Helenu a přesídlují do Velikého Srediště. Dne 29. 10. 1940 zde Jaroslav ukončí svoji práci a předává všechny matriční a jiné spisy staršovstvu.¹⁷⁵

Důvodů k odchodu bylo několik. Ve „Vzpomínání“ Pech zmiňuje pouze politické důvody: „Až jednoho dne došly zprávy, že nacizmus svou drsnou a nenasytou rukou sahá po Rumunsku. Tu nastalo nám stěhování a hledání místa kam ještě těžká bota německého vojína nevkročila.“¹⁷⁶

Vážnější pohnutkou k přesídlení se ukázala finanční situace rodiny. Později ve svém životopise Pech zmiňuje, že Svatou Helenu opouští „pro nouzi.“¹⁷⁷ Jaroslav totiž od ledna 1940 do svého odjezdu nedostal od Synodní rady žádné zprávy a ani žádný plat (viz kapitola 4.3).¹⁷⁸ Zapláceno Pech nedostal i přes časté připomínky Synodní radě. Ve většině dopisech Pech zmiňuje, že jsou s Vilmou zcela bez prostředků a že: „Bez Vaší podpory zde nemůžeme žít.“¹⁷⁹

Po odchodu d. Jaroslava Pecha nebyl do Svaté Helenu už nikdy vyslán žádný jiný misijní kazatel z ČCE.

---

¹⁷⁴ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 23. 10. 1940, čís. 2536

¹⁷⁵ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 18. 12. 1940, čís. 27/40

¹⁷⁶ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3

¹⁷⁷ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

¹⁷⁸ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, druhý dopis z 19. 11. 1940

¹⁷⁹ *Tamtéž*, dopis z 23. 10. 1940, čís. 2536

3.3 Situace po odchodu Pecha ze Svaté Heleny

Po odchodu J. Pecha sbor vedou místní laičtí kazatelé.¹⁸⁰ Česká komunita ale začíná po druhé světové válce slábnout, mnoho místních využilo možnosti reemigrovat do Československa.¹⁸¹ Také začíná chátrat místní evangelický kostel.¹⁸² Naopak stále více sílí místní baptistická komunita, která se rozhodne převzít od evangelíků jejich kostel a začne jej využívat jako svoji modlitebnu.¹⁸³ Baptistům kostel slouží dodnes (2023).

J. Pech se během působení v Srbsku snaží udržovat se Svatou Helenou písemný kontakt.¹⁸⁴ Pech dokonce doufá, že sbor někdy v rámci možností navštíví,¹⁸⁵ to se ale nikdy nestane, hranice jsou uzavřené.¹⁸⁶ Zároveň se Jaroslav snaží místnímu uprázdněnému sboru pomoci, žádá například Synodní radu o zaslání „pomůcek k rozjímání slova Božího,“¹⁸⁷ nebo o zaslání časopisů.¹⁸⁸

Poměrně pesimistický je Jaroslav ohledně vyslání nového kazatele do Sv. Heleny, uvědomuje si totiž složitost zdejšího života, především finanční obtíže.¹⁸⁹ Přesto se ale rozhodne písemně tlumočit Synodní radě žádost svatohelenských o vyslání nového kazatele.¹⁹⁰ „Poměry se zdají býti dobré jen záleží na tom, aby kazatel obdržel včas podporu od Vás, jinak tam bude úplně strádati, zvláště při nastalé drahotě. Bylo by dobře, aby tam jel někdo, kdo umí dobře německy a ovšem nesmí míti veliké nároky ani po stránce tělesné, ani po stránce kulturní,“¹⁹¹ radí s výběrem Synodní radě Pech. V této žádosti také tvrdí, že zde nejsou žádní laici, kteří by vedli čtené bohoslužby.¹⁹²

Později, roku 1942, dochází k přerušení písemného spojení s Helenou bez pozdější obnovy.¹⁹³

---

¹⁸⁰ HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9., str. 20

¹⁸¹ *Tamtéž*, str. 21

¹⁸² *Tamtéž*

¹⁸³ *Tamtéž*, str. 22

¹⁸⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 18. 12. 1940, č.j. 27./40.

¹⁸⁵ *Tamtéž*

¹⁸⁶ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 19. 11. 1940

¹⁸⁷ *Tamtéž*, dopis Synodní radě z 19. 11. 1940, č.j. 3064

¹⁸⁸ *Tamtéž*, dopis z 19. 11. 1940

¹⁸⁹ *Tamtéž*, dopis z 19. 11. 1940

¹⁹⁰ *Tamtéž*, dopis z 1.4. 1941

¹⁹¹ *Tamtéž*

¹⁹² *Tamtéž*

¹⁹³ *Tamtéž*, dopis z 28. 10. 1942, č.j. 71/1942

4 VELIKO SREDIŠTĚ

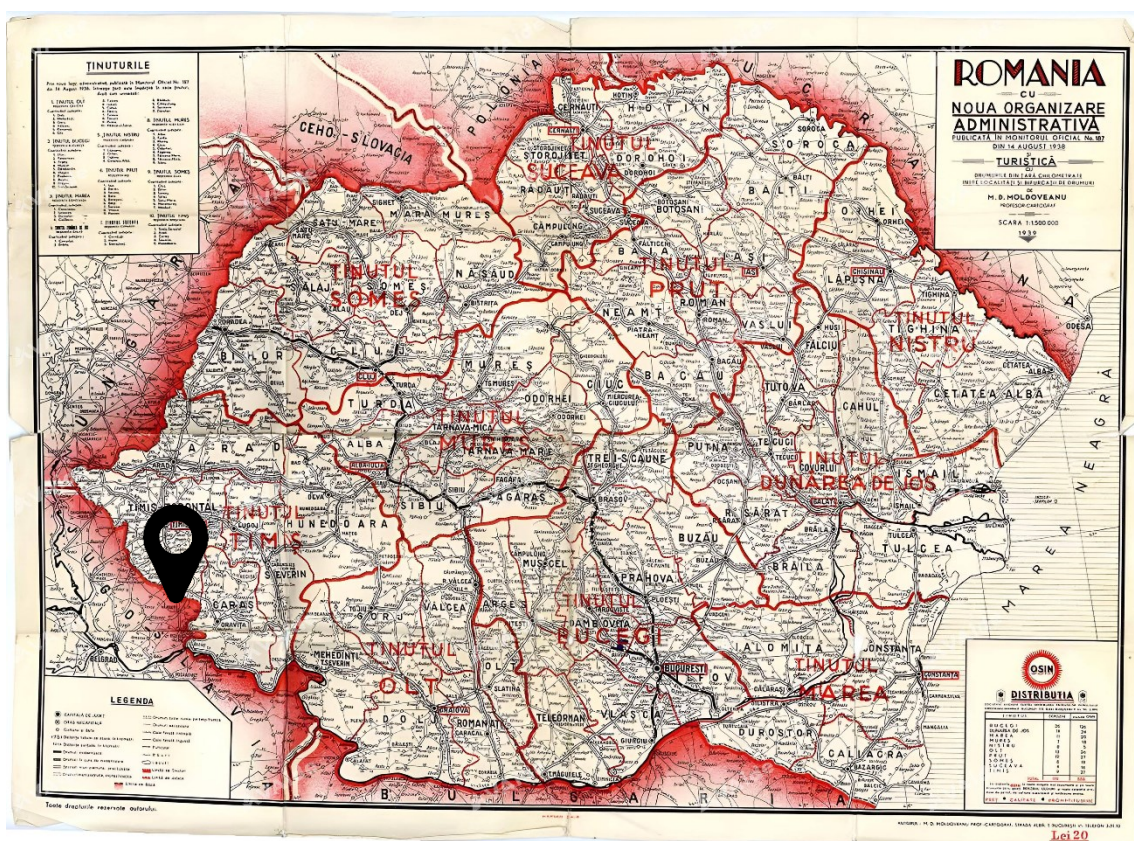
„Když to tak vezmeš, tak byli v hrozný bídě, jo, jako v tý cizině žádnéj med. Ale hele, nepamatuju si, že by si někdy stěžovali, že tam třeli bídu nebo že něco, nikdy.“¹⁹⁴

-Eva Budilová, roz. Pechová, 22. 2. 2023

4.1 Z historie místní české komunity a sboru ve Veliko Središti

Obec Veliko Srediště se nachází v srbské části Banátu asi 4 km od hranic s Rumunskem nedaleko města Vršac, od kterého je ves asi 10 km daleko. Vesnice se nachází v rovinaté,

Obr. 13 Veliko Srediště na mapě (MVU)

zemědělské krajině.

Ves se poprvé zmiňuje v roce 1355.¹⁹⁵ Ves byla během 18. století osídlena pravoslavnými Srby a Rumuny, v 19. století obec nově osídlili římskokatoličtí Maďaři a Němci.¹⁹⁶

¹⁹⁴ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22. 2. 2023, archiv autora, nepublikováno

¹⁹⁵ Велико Средиште. (2024, január 14). *Википедија*. Узето 12:48, фебруар 16, 2024 од [/sr.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE_%D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%88%D1%82%D0%B5&oldid=26837888](https://sr.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE_%D0%A1%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%88%D1%82%D0%B5&oldid=26837888).

¹⁹⁶ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské*

První lidé, kteří jsou v pramenech označováni jako Češi, přišli do V. Srediště společně s německou katolickou konfesí někdy kolem roku 1810.¹⁹⁷ Větší česká kolonizace přichází ve 20. letech 19. století, kdy do V. Srediště přichází několik českých katolických osadníků.¹⁹⁸ Většina těchto katolíků přišlo pravděpodobně z jiných českých obcí v dnešním rumunském Banátu.¹⁹⁹

Pro tuto práci nejdůležitější je až třetí česká migrační vlna, která probíhala v 50. letech 19. století,²⁰⁰ kdy do Veliko Srediště přichází početná skupina Čechů evangelického a katolického vyznání.²⁰¹ Tato masová imigrace z Čech byla způsobena zrušením poddanství v roce 1848²⁰² a množstvím volné půdy.²⁰³ Kolonizace probíhala s pomocí agentů z Vídně, kteří byli vysláni m.j. i na území Moravy s cílem nalákat na tato místa místní obyvatelstvo.²⁰⁴

Největší skupina příchozích pocházela z oblasti jižní Moravy, převážně z Klobouk u Brna, odkud odešlo přibližně 200 osob.²⁰⁵ Tito evangelíci do Srediště přišli, dle ústní tradice zaznamenané Mgr. Pavláskem Ph.D., na základě výpovědi několika mužů, kteří v místě vsi absolvovali vojenskou službu.²⁰⁶ První rodiny přichází již roku 1851,²⁰⁷ osidlovací komisí jsou všichni Češi ubytováni v jedné ulici, které se díky tomu lidově říkalo „Pémská (srbské označení Čechů, z německého bömisch).“²⁰⁸ Tato situace překvapivě vydržela do Pechova příjezdu.²⁰⁹

---

komunitě. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 32

¹⁹⁷ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 79

¹⁹⁸ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 32

¹⁹⁹ *Tamtéž*, str. 87

²⁰⁰ *Tamtéž* str. 34

²⁰¹ *Tamtéž*

²⁰² *Tamtéž*

²⁰³ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 110

²⁰⁴ *Tamtéž*

²⁰⁵ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 34

²⁰⁶ *Tamtéž*, str. 35

²⁰⁷ *Tamtéž*

²⁰⁸ *Tamtéž*, str. 38

²⁰⁹ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3

Ihned po příchodu do Veliko Srediště začínají moravští imigranti pořádat první evangelické bohoslužby, první zmínka pochází z roku 1854.²¹⁰ Shromáždění se konala v jednom z domů.²¹¹ Již v roce 1857 platí sbor dva učitele a zároveň do vsi několikrát ročně dojížděl první farář V. Mikolášek.²¹²

Změna nastává roku 1861, kdy se Banát stal součástí Uherska. Místní sbor začal spadat pod Uherskou správu, což vedlo k pokusům o maďarizaci sboru – bohoslužby musely být dle zákona vedeny maďarsky.²¹³ Proto ve sboru do roku 1918 působí převážně faráři maďarské národnosti.²¹⁴ České modlitby byly vedeny presbytery sboru pouze v nepřítomnosti farářů.²¹⁵

Obr. 14 Kostel ve Velikom Središti; fotografii Pech poslal jako přílohu k jednomu z dopisů, 1943 (ÚA ČCE)

Roku 1861 začala stavba središťského reformovaného kostela,²¹⁶ dokončen byl roku 1866.²¹⁷

²¹⁰ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 236

²¹¹ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 236

²¹² *Tamtéž*, str. 238 - 239

²¹³ *Tamtéž*, str. 240

²¹⁴ *Tamtéž*, str. 251

²¹⁵ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 49

²¹⁶ *Tamtéž*, str. 45

Výrazné změny ve sboru nastaly po první světové válce, kdy se Banát stal součástí nově vzniklého Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Ze vsi odchází poslední maďarský farář J. Tóth.²¹⁸ Sbor byl v této době schopen bez faráře existovat, přesto sbor toužil po vlastním českém faráři.²¹⁹ Sbor se v té době začal obracet na různé instituce, které by mu s tímto problémem mohly pomoci.²²⁰

Zpočátku se místní snaží získat kazatele přímo z Československa. Jakýmsi prvním pokusem je inzerát v československých novinách, na který odpověděl Ferdinand Španiel, ten na místo nakonec nenastoupil.²²¹ Místo odmítl také Lát, kurátor sboru Žižkov, místo kazatele tak zaujal srb Gregoric.²²² S ním se sbor dostal do pře, neuměl česky, kázal maďarsky a neplnil závazky,²²³ proto roku 1927 odjíždí.²²⁴

Jeho odjezdem začíná zcela nová etapa místního sboru, dne 27.2. 1928 totiž přijme nabídku Središťanů první misijní kazatel z Československa f. Alois Erlich.²²⁵ Erlich předtím působil na sboru v Uljaniku v Jugoslávii.²²⁶ Během svého působení zavádí množství změn, např. biblické hodiny, nedělní školu aj.²²⁷ Avšak ne všechny změny byly sborem přijaty kladně kvůli Erlichovo lpění na církevní kázni a nerespektování místních zvyků²²⁸ se dostal se sborem do konfliktů, které několikrát vyústily v násilnosti.²²⁹ Roku 1931 Erlich opouští ČCE a dává se k Baptistů, toho roku opouští Srediště.²³⁰ Přestupem k Baptistům zároveň spustí vlnu konverzí i u místních, náboženská komunita tak bude rozdělena.²³¹

---

²¹⁷ *Tamtéž*

²¹⁸ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 56

²¹⁹ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 292

²²⁰ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 61

²²¹ *Tamtéž*, str. 59-60

²²² *Tamtéž*, str. 61-63

²²³ *Tamtéž*, str. 63

²²⁴ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 299

²²⁵ *Tamtéž*, str. 299-300

²²⁶ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Alois Erlich, dostupné online z: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/788-alois_erlich

²²⁷ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 66

²²⁸ *Tamtéž*, str. 68-69

²²⁹ *Tamtéž*, str. 71

²³⁰ KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ, Gabriela. *České evangelické sbory ve východní a jihovýchodní Evropě aneb*

Druhým misijním kazatelem se stal d. Karel Loveček. Ten do Srediště přijíždí přímo z Československa roku 1932.²³² Během působení musí odolávat baptistickým tlakům, místní baptistickou komunitu pravidelně navštěvuje Ehrlich a mnoho místních k Baptistům postupně konvertuje.²³³ Zároveň zavádí další novoty, například Den Matek, nebo Silvestrovské večery.²³⁴ Veliko Srediště opouští roku 1940, kdy přesídlil do sboru v Tordinci v tehdejší Jugoslavii.²³⁵

Obr. 15 Kostel a fara ve Velikom Središti, 2010 (Archiv Marty Ouřecké)

Ten samý rok Lovečkovo místo zaujal Jaroslav Pech. A právě zde pokračuje „příběh“ této práce

---

„Bibli donesli ze sebou...“ [online]. *Theatrum historiae* No 28 (2021). Pardubice: Institute of Historical Sciences, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, ISSN 2571-0621. Dostupné z: <https://theatrum.upce.cz/index.php/theatrum/article/download/2087/1855>. [cit. 2023-10-19], str. 114

²³¹ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 321

²³² PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA., str. 321

²³³ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 81

²³⁴ *Tamtéž*

²³⁵ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Karel Loveček, dostupné online z: https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/691-karel_lovecek

4.2 Působení Jaroslava Pecha

Do Veliko Srediště Pech přijíždí 30. 10. 1940 společně se svojí manželkou na základě dekretu vydaného biskupem Agostonem ze dne 27. 1. 1940.²³⁶ Příjezd popisuje Jaroslav následovně: „Byl mlhavý podzimní den, když nás lokální vláček dovezl na stanici do Srediště. Nikdo nás tu nečekal a tu se našel na nádraží rolník Srb, který nás vzal se zavazadly na vůz. Jemně mlžilo, když jsme za soumraku přijeli před faru. Fara byla čistě vybělená jako klíčka, a to nám bylo neklamným znamením, že nás čekají.“²³⁷ Totožně na Pechův příjezd vzpomíná i Jan Ostrčil.²³⁸ První noc strávila rodina u rodiny Šebestových.²³⁹

Obr. 16 „Konfirmační obrázek;“ Jaroslav Pech uprostřed, mezi konfirmandy, 1941 (ÚA ČCE)

Již následující den Pech začíná s kazatelskou prací. Každý čtvrtek vede biblické hodiny²⁴⁰ a vyučuje náboženství.²⁴¹ V sobotu Pech vede modlitební chvíle, od nich je ale v zimě roku 1941/42 upuštěno kvůli nedostatku otopu.²⁴² V neděli ráno mezi osmou a devátou hodinou vyučuje kazatel nedělní školu, od desíti se konají pravidelné bohoslužby, odpoledne nešpory, a nedělní večer patří Sdružení mládeže. K tomu všemu v neděli Pech dojíždí na kole kázat od

²³⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis ze dne 18. 12. 1940, č.j. 27/40

²³⁷ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3

²³⁸ OSTRČIL, Jan, pamětník na působení J.Pecha ve Središti, [ústní sdělení]. Rokycany, 16. 7. 2023, archiv autora, nepublikováno

²³⁹ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3

²⁴⁰ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 19. 11. 1940, č.j. 3064

²⁴¹ Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Výroční schůze reformované církve konaná dne 3. února 1942“

²⁴² *Tamtéž*

páté hodiny odpoledne do nedalekého Vršace.²⁴³ V zimě vršacké bohoslužby probíhají pouze jednou za dva týdny a kurátor sboru místo Pecha vede nešpory.²⁴⁴ S církevní prací Pechovi pomáhá i manželka, která doprovází pěvecký sbor na varhany. Mimoto farní sbor pořádá různé slavnosti, nejen církevního (křty, konfirmace), ale také světského charakteru, například Den matek.²⁴⁵ Za zmínku stojí také Komenského večery,²⁴⁶ které měly za cíl připomenout narození TGM, a které se konaly v den prezidentových narozenin 7. března.²⁴⁷ Mimo kazatelskou práci Jaroslav opět zúročil své znalosti nabitě u Pomocné roty zdravotní v Plzni a místním slouží jako lékař.²⁴⁸

Zmíněná rutina byla narušena 11. 4. 1941. „Dne 11. dubna 1941 tj. na Velký Pátek nekonaly se bohoslužby, neboť Jugoslávie opustila zdejší území a přišlo německé vojsko,“²⁴⁹ popisuje Pech situaci. Srbsko okupuje nacistická armáda, srbský Banát se stává autonomní oblastí nacistického Německa spravovanou tamní německy mluvící menšinou.²⁵⁰

Vedení obce se ujímá proněmecká správa, skládající se z místních Němců.²⁵¹ S Němci dokonce kolaborují čeští katolíci, kteří se se zdejšími Němci sblížili přes kulturní spolek Kulturbund.²⁵² Tito Češi vstupovali také do místní okupační správy a německé armády.²⁵³ Narozdíl od katolické části obyvatelstva Veliko Srediště, evangeličtí obyvatelé, i přes různé výhody, které kolaborace přinášela, s Němci spíše nekolaborovali,²⁵⁴ naopak se několik členů sboru přidalo do partyzánského vojska.²⁵⁵

V souvislosti tím si Jaroslav Pech též několikrát posteskně nad zdejšími poměry, především na

---

²⁴³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 19. 11. 1940, č.j. 3064

²⁴⁴ Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Zápis ze všecírkevní schůze konané dne 24. listopadu 1940“

²⁴⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, „Zpráva o životě církve ve Vel. Središti za rok 1941, ze dne 28.1. 1941, č.j. 0335

²⁴⁶ Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Záznam o schůzi staršovstva konané dne 2. 3. 1942“

²⁴⁷ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště*. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu} [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-07-17]. Dostupné z <https://theses.cz/id/o0nk51/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D., str. 327

²⁴⁸ OSTRČIL, Jan, pamětník na působení J.Pecha ve Središti, [ústní sdělení]. Rokycany, 16. 7. 2023, archiv autora, nepublikováno

²⁴⁹ Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁵⁰ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Banát (1941–1944)* [online]. c2023 [citováno 16. 02. 2024]. Dostupný z [https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Ban%C3%A1t_\(1941%E2%80%931944\)&oldid=23459216](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Ban%C3%A1t_(1941%E2%80%931944)&oldid=23459216)

²⁵¹ PAVLÁSEK, Michal. *Historie a kolektivní paměť reformovaných evangeličtů z Velikého Srediště ve Vojvodině* [online]. Brno, 2009 [cit. 2023-11-30]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m56ru/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Jiří HANUŠ, str. 53

²⁵² *Tamtéž*

²⁵³ *Tamtéž*, str. 57

²⁵⁴ *Tamtéž*, str. 59

²⁵⁵ *Tamtéž*, str. 60-61

poměry k češtině. Kolaboraci popisuje slovy: „(...) český lid nemá nár. stálost a točí se na vše strany,²⁵⁶ nebo že: „To (zákaz shromažďování; pozn. autora) vše učinili bývalí Češi, kteří zapřeli svou mateřskou řeč i původ.“²⁵⁷

Během války jsou sboru zakázána všechna veřejná shromáždění, včetně Komenského večerů, setkání mládeže a biblických hodin, povolené jsou pouze bohoslužby a nedělní škola.²⁵⁸ Sám Pech později píše, že si zde zažil první frontu,²⁵⁹ a že byl několikrát napadený místní německou policií.²⁶⁰ V souvislosti s válkou muselo několik členů staršovstva evangelického sboru narukovat na frontu,²⁶¹ a to včetně kurátora sboru Františka Hájka, který musel být dočasně zastoupen Antonínem Krajákem.²⁶² Válka přinesla sboru ještě jednu těžkost – zákaz využívání zvonů z důvodu protiletectvé obrany.²⁶³ Místní církev také přijde o vedení z Bělehradu,²⁶⁴ vik. Šedému Pech dokonce píše: „Odstoupením území jsem už dvakrát ztratil biskup. úřad a tak jsme sami na sebe odkázáni.“²⁶⁵

Válečné období rozjasnilo rodině Pechových dne 15.7. 1941 narození prvorozené dcery Marty. Její narození Jaroslav komentuje: „Slunce již maličko vykuklo jasným obzorem, zašimralo na okna fary a několik paprsků sklouzlo na podlahu do setmělé ložnice. Náhle jako by ucouvly a se bázlivě schovaly. Uviděly, něco co zde nikdy dříve neviděly a slyšely hlásek, který se v to časné jitro poprvé farou rozléhal. Na pohovce byl bílý uzlíček načechraný krajkovým okrajem. Z tohoto uzlíčku vycházel křik. Byl to křik nového poutníčka naší maličké děvušky.“²⁶⁶

Velice podrobně se dětstvím Pechovo potomků ve Središti věnuje publikace sepsaná Vilmou a Jaroslavem Pechovými „Vzpomínání z let 1940-1954.“ Tuto knihu rodiče Pechovi napsali svým dětem, aby věděli „jak to vlastně tehdy bylo“ a existují dva exempláře. Sám Jaroslav

---

²⁵⁶ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁵⁷ *Tamtéž*

²⁵⁸ *Tamtéž*, „Zpráva při roční schůzi konané dne 1. února 1943 o 9. ráno v knihovně“

²⁵⁹ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

²⁶⁰ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁶¹ *Tamtéž*, Zápis ze dne 23. dubna 1942“

²⁶² *Tamtéž*

²⁶³ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 7. 6. 1944, č.j. 1063

²⁶⁴ *Tamtéž*, „Osobní složka Jaroslava Pecha“, nedatovaná žádost o přípuštění k vikářské zkoušce, došlo 2. 10. 1943

²⁶⁵ *Archiv FS ČCE v Hrabové*, signatura III-C-3/13, dopis z 28. 9. 1943, č.j. 14/X43

²⁶⁶ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 3-4

totiž o pobytu v cizině nikdy příliš nevyprávěl.²⁶⁷

Během okupace je uzavřena i místní česká, jednotřídní škola, kvůli čemu přešlo mnoho dětí do školy německé.²⁶⁸ Česká škola byla opět otevřena v roce 1942 a prozatímním učitelem se stal právě Jaroslav Pech.²⁶⁹ Ten později vzpomíná, že tuto funkci převzal po útěku zdejšího českého učitele.²⁷⁰ Za práci učitele dostával i plat.²⁷¹ Zpočátku Pech k práci učitele zmiňuje že: „(...) těžko je pracovat tam, kde chybí opravdová láska ke své mateřské řeči.“²⁷² Později si práci pochvaluje, zmiňuje, že prospěch byl dobrý, a že dokonce pro děti uspořádal slavnost k zakončení školního roku.²⁷³

Obr. 17 Vilma Pechová s Martou ve Veliko Središti, cca 1941 (Archiv Marty Ouřecké)

V exilu Pech dovrší 30 let a podle církevního zřízení 155/1931 §57 ods. 2 má právo podstoupit vikářskou zkoušku. Žádost o ni píše Synodní radě do Čech, přestože by tuto zkoušku mohl udělat i v tamní reformované církvi, v souvislosti se změnou vedení církve ale

²⁶⁷ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 8.3. 2023, archiv autora, nepublikováno

²⁶⁸ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁶⁹ *Tamtéž*

²⁷⁰ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

²⁷¹ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis ze dne 3. 9. 1945, č.j. 2094

²⁷² *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁷³ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 7. 6. 1944, č.j. 1769

tak nemůže udělat, kvůli neznalosti maďarštiny.²⁷⁴ Pech věří v kladné stanovisko, o čem se zmiňuje v dopise vikáři Šedému.²⁷⁵ Dostane se mu ale záporné odpovědi, o zkouškách zatím není rozhodnuto a sama Rada si myslí, že by se k nim Pech stejně dostavit nemohl.²⁷⁶

Dne 12. 1. 1943 se Pechovým narodil druhorozený syn Jaromír. Ten ale 15. 4. 1943 umírá po delší těžké nemoci. Tuto událost „Vzpomínání“ referuje: „Maminka ač byla nouze o rakve dostala koupit bílou rakvičku a tak náš brouček měl krásné bílé hnízdečko. Květy bílé a bílý andílek před trůnem boží svatě milosti. Choré tělíčko odpočívati bude pod zeleným drnem – ale krásný andílek bude bez bolesti na svém místě v náručí toho, který shromažďuje jehňátka a svou lásku je pase a vroucně a plně miluje.“²⁷⁷

Smrt syna rodinou otrásla. Pech v dopise z 19. 5. 1943 píše: „Všechny změny neklidné válečné doby, nemoc a smrt našeho malého syna se na mé ženě podepsaly tak, že její zdraví je velmi otřesené (tento úsek je přeložený, originální dopis psán v němčině, patrně rukou Vilmy, Jaroslav pod dopisem pouze podepsán, přeci jenom pro Vilmu byla němčina rodným jazykem pozn. autora).“²⁷⁸ V tomto dopise Pech také píše, že považuje situaci ve Središti za stabilizovanou, chtěl by se proto vrátit zpět do Čech a usídlit na nějaké české kazatelské stanici.²⁷⁹ Jako jeden z argumentů k návratu uvádí, že mu již velice brzy vyprší pětiletá platnost pasů. Velice zajímavá je poté tužkou dopsaná poznámka patrně někoho ze Synodní rady, kde je s otazníkem napsáno jméno kazatelské stanice Pustá Rybná,²⁸⁰ kam Rada možná Pecha po návratu chtěla umístit. K tomu ale nikdy nedošlo.

Situace u Pechových se zlepšila narozením posledního, třetího potomka – dcery Evy. Stalo se tak dne 13. 6. 1944. Vilma později vzpomíná: „Bylo to silné zdravé děvčátko, které křičelo a nožičkami kopalo. Marta byla zatím v kuchyni a když uslyšela pláč dítěte zvědavě, ale velmi poslušně čekala, až ji cizí paní, která přišla s děťátkem, děťátko ustrojené ukáže.“²⁸¹

---

²⁷⁴ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), „Osobní složka Jaroslava Pecha“, nedatovaná žádost o připuštění k vikářské zkoušce, došlo 2.10. 1943

²⁷⁵ Archiv FS ČCE v Hrabové, „Osobní složka Jaroslava Pecha“, dopis z 28.9. 1943

²⁷⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 25. 1. 1944, č.j. 3604/43

²⁷⁷ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 11-12

²⁷⁸ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis ze dne 19. 5. 1943, č.j. 23/1943

²⁷⁹ *Tamtéž*

²⁸⁰ *Tamtéž*

²⁸¹ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 14

Válka a průběh fronty zcela přetrhala možnosti komunikace. Od 12. 4. 1944 do Pechova odjezdu z Veliko Srediště nemáme téměř žádnou korespondenci mezi Pechovými a Protektorátem. Na výroční schůzi za rok 1944 Pech zmiňuje že v říjnu opět prošla Središtěm válka, a že veškerá komunikace s církevními úřady je znemožněna.²⁸² Na té samé schůzi Pech zmiňuje, že byl rok 1944 obtížnější než roky předchozí a děkuje, že jej všichni přežili ve zdraví a bez úhonu na majetku.²⁸³ Pech se snaží komunikaci s českými církevními úřady nějak obnovit, posílá krátkou zprávu přes Červený kříž²⁸⁴ a skrze velvyslanectví v Bělehradu.²⁸⁵

Obr. 18 Marta Pechová za kostelem ve Veliko Središti, cca 1944 (Archiv Marty Ouřecké)

„Dočkali jsme se 1. října 1944 a s ním osvoboditelského ruského vojska. Když začala po nešporu střelba, Marta seděla v kuchyni na stole u okna (...) a nic se nebála.“²⁸⁶ Takto referují Vilma a Jaroslav o osvobození Srediště. Byl zrušen zákaz shromažďování, obnoveny byly i Komenského večery²⁸⁷ a zdejší církev mohla opět používat zvony.²⁸⁸

²⁸² *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Zpráva k výroční schůzce konané dne 22. ledna o 1 hod. odpoledne v místnosti knihovny.“

²⁸³ *Tamtéž*

²⁸⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis Pátrací služby Červeného kříže ze dne 29. 8. 1945

²⁸⁵ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis ze dne 14. 7. 1945, č.j. 1285

²⁸⁶ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 15

²⁸⁷ PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-07-17]. Dostupné z <https://theses.cz/id/o0nk51/>. Disertační práce.

Pech doufá, že po osvobození půjde sborová práce lépe, brzy si ale uvědomuje problémy, které válka způsobila: „Doufali jsme, že s novou svobodou budeme moci více pracovat na poli náboženském i kulturním. Však mužská mládež odešla na vojnu, ženská mládež je politicky organizovaná. Obrátili srdce svá k světu a po vzoru pravoslavné mládeže zamilovali sobě divadla - tance, a nechtějí slyšeti napomínání a odřekli se správně vedení kazatele.“²⁸⁹

V roce 1945 proběhne v Srbsku rozlučka církve od státu a Pechovi je zakázáno od školního roku 1945/46 učit ve zdejší české škole. Plat za tuto funkci tvořil značnou část rodinného rozpočtu, jeho ztráta byla jedním z hlavních důvodů k repatriaci.²⁹⁰

Dne 16. 10. 1945 Pechovi odjíždí z Veliko Srediště. Ten den je svolána poslední schůze staršovstva, na které Pech předá matriky, církevní archiv a jiné knihy sborovému presbyteriu.²⁹¹ Rodina všechn nábytek a zvěř rozprodá nebo rozdá.²⁹² Jediné co zde zanechají je kukuřice v hambaře a slunečnicová semena, to má na Pechův pokyn být prodáno a peníze mu mají být zaslány do Čech.²⁹³

Příčin k odchodu bylo několik. Předně se jednalo o důvody finanční, které jsou rozebrány v kapitole 4.3. Jedním z důvodů byl jistě také stesk po rodné vlasti. V několika dopisech zmiňuje, že by se rád podíval „domů.“ „Mám za to že po tak dlouhé době bych zasloužil abyste mne odvolali z mého místa do Čech“²⁹⁴ píše v jednom z posledních dopisů.

Pechovým odchodem sbor ve Velikom Središti navždy ztratil stálého českého kazatele.

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D., str. 327

²⁸⁸ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 16

²⁸⁹ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ zápis Jaroslava Pecha do dějin sboru

²⁹⁰ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 3. 9. 1945, č.j. 2094

²⁹¹ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Schůze konaná dne 16. října 1945 večer v kanceláři sboru.“

²⁹² PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 18

²⁹³ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Schůze konaná dne 16. října 1945 večer v kanceláři sboru.“

²⁹⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, „Osobní složka Jaroslava Pecha“, dopis z 14. 4. 1945, č.j. 1285

4.3 Finanční poměry

Při pokrytí pobytu Pechových ve Središti je důležité nevynechat finanční situaci rodiny a celého sboru. Finanční záležitosti totiž tvoří značnou část obsahu korespondence mezi Synodní radou v Protektorátu a J. Pechem.

Při nástupu do funkce kazatele Pech podepisuje 1. 11. 1940 srbsky (!) psanou smlouvu „Platežní ugovor“ s presbytery sboru. Dle této smlouvy má jako kazatel právo využívat bezplatně faru a k ní náležící pozemky o rozloze 1493 m², pole o rozloze 11 lánů, ze kterého mu připadá polovina úrody, a trávu ze hřbitova.²⁹⁵ Sbor za Pecha odvádí všechny daně, zajišťuje údržbu všech budov a bezplatně otop.²⁹⁶ Za práci je mu vypláceno 6000 dinárů ročně ve splátkách po třech měsících.²⁹⁷

Pech je ale se smlouvou nespokojen. „Smlouva je tatáž jakou měl můj předchůdce ač dnešní poměry by vyžadovaly 2x násobné zvýšení,“²⁹⁸ stěžuje si Pech Synodní radě. Potřebu zvýšení Pech odůvodňuje válečnou drahotou. Pechovi nemůže plat zvýšit sbor, podle Pechova názoru si totiž sotva může dovolit plnit závazky smlouvy.²⁹⁹ Zároveň kazatel nemá tento rok příjem z církevního pole, patří totiž jeho předchůdci Lovečkovi, takže musí všechny potraviny kupovat, na což Pechovi plat nestačí.³⁰⁰ Žádá tak Synodní radu o doplněk k platu na výživu.³⁰¹

Již při příjezdu do Veliko Srediště na tom Pechovi nejsou finančně vůbec dobře. Pech později ve svém životopise zmiňuje, že jeden z hlavních důvodů přesídlení ze Svaté Heleny byla nezaslaná finanční podpora od Synodní rady,³⁰² která mu v době příjezdu do Veliko Srediště nebyla vyplácena po dobu 10 měsíců, tj. od ledna 1940. Již v prvním dopise Synodní radě zmiňuje: „Kazatel bez vaší podpory nemůže za dnešní drahoty ani to nejnnutnější k životu si opatřit. Zůstali jsem úplně bez pomoci a údové církve nám nemohli pomoci, neboť letošní rok byl zcela neúrodný.“³⁰³ Pech se domáhá vyplacení dlužné částky, zmiňuje, že si prožili s Vilmou „tvrdé chvíle.“³⁰⁴

---

²⁹⁵ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Platežní ugovor, propovednika ref. crkv. opštini u Velik. Središti.“

²⁹⁶ *Tamtéž*

²⁹⁷ *Tamtéž*

²⁹⁸ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, příloha k dopisu z 1. 4. 1941, č.j. 1062

²⁹⁹ *Tamtéž*

³⁰⁰ *Tamtéž*

³⁰¹ *Tamtéž*

³⁰² *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

³⁰³ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 19. 11. 1940, č.j. 3064

³⁰⁴ *Tamtéž*

Dluh za leden až říjen 1940 má být vyplacen až (!) v březnu 1941, kdy je dlužná částka vypočítána na 4673 K.³⁰⁵ To se ale nestane, Pech si peníze nechává zaslat na Městskou spořitelnu v Rokycanech a ta neví, jak má peníze zúčtovat. Jaroslav Pech je totiž v jejích databázi veden jako devizový cizinec.³⁰⁶ Celá situace se táhne až do listopadu 1941, církev musí situaci spořitelně vysvětlovat.³⁰⁷ Pech za tuto podporu poděkuje až v dopise z 28. 1. 1942 (!), dva roky od doby, kdy církev přestala podporu Pechovým vyplácet.

V tuto chvíli ale Pech opět žádá církev o tu samou finanční pomoc za uplynulý rok 1941.³⁰⁸ Zmiňuje: „Vydání na běžné životní potřeby můžeme v této době, ač jsme skrovnému životu uvykli sotva krýti z našeho platu.“³⁰⁹ Opět se odvolává na válečnou drahotu, která je prý čtyř až pětinasobná, a na shodnost smlouvy s Lovečkem.³¹⁰

Ani samotný sbor na tom není finančně nejlépe. Již při první schůzi sboru se řeší církevní finanční situace, konkrétně soudní vymáhání dluhů církvi.³¹¹ Zároveň sbor dluží státu na daních, dokonce jej kvůli tomu navštíví exekutor, kterého sbor odkáže na své dlužníky.³¹² Situace je ale neudržitelná, proto už v říjnu 1941 na schůzi staršovstvo konstatuje, že je pokladna zcela prázdná a že bude zapotřebí opět vybírat salár.³¹³ Do toho jsou v té době zapotřebí opravy kostela a zdi hřbitova.³¹⁴

Situace Pechových se, stejně jako finanční stránka celého sboru, zlepší až v roce 1943. Plat je kazateli, zvednut dvojnásobně z 6 000 na 12 000 din.³¹⁵ Tentokrát přijde Pechovi včas i příspěvek k platu za rok 1941 a 1942, kterou si nechává poslat na svůj účet u Městské spořitelny v Rokycanech přes svého tchána Štěpána Mudru.³¹⁶ Tato pomoc dosahovala výše 3000 K.³¹⁷

Pech je za tuto podporu velice vděčný. V jednom z dopisů zmiňuje: „Dělník na vinici vydělá můj měsíční plat za jeden den. Takže pokud chceme žít trochu lépe, musíme žít z našeho

---

³⁰⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 11. 3. 1941, č.j.

³⁰⁶ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 17. 10. 1941, č.j. 2788

³⁰⁷ *Tamtéž*, dopis z 4. 11. 1941, č.j. 2788

³⁰⁸ *Tamtéž*, dopis z 28. 1. 1942, č.j. 2334

³⁰⁹ *Tamtéž*

³¹⁰ *Tamtéž*

³¹¹ *Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti*, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“ „Zápis ze všecírkevní schůze konané dne 24. 11. 1940“

³¹² *Tamtéž*, „Presbyterní schůze konaná dne 12. 12. 1940“

³¹³ *Tamtéž*, „Zápis ze schůze starších dne 7. září 1941“

³¹⁴ *Tamtéž*

³¹⁵ *Tamtéž*, „Schůze staršovstva konaná dne 28. ledna 1943 o 6 hod. večerní v místnosti knihovny.“

³¹⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis ze dne 19. 1. 1943

³¹⁷ *Tamtéž*, dopis Štěpánu Mudrovi ze dne 19. 1. 1943

malého hospodářství. (přeloženo z Němčiny, pozn. autora).³¹⁸ V jiném dopise píše, že jeho měsíční plat dosahuje 25 RM, což vystačí pouze na mléko a cukr.³¹⁹

Válečná situace ztěžuje možnost si zakoupit ošacení, Pech proto prosí Synodní radu, aby mu byl přes Mudru zaslán příspěvek na ošacení.³²⁰ Tento příspěvek čítá 2400 K.³²¹ „Balíček s oblečením z Rokycan“ se dokonce zmiňuje i ve „Vzpomínání.“

Jak je zmíněno v kapitole 4.2., od dubna 1944 do Pechova odjezdu neexistuje žádná korespondence se Synodní radou. Během tohoto informačního vakuu mu nebyl zaslán ani žádný příspěvek. Synodní rada v lednu 1944 slibuje, že na konci roku 1944 zašle Pechovi opět 3000 K jako rok předchozí.³²² Příspěvek ale vyplacen nebyl, Pech dokonce neobdrží ani příspěvek za rok 1945, celkově za dobu 22 měsíců.³²³ Pech později zmiňuje, že jeho plat byl: „(...) úplně nedostačující, tak že jsem byl nucen hledati vedlejší zaměstnání, abych uhájil životní existenci.“³²⁴

Dluh se Jaroslav snaží po Synodní radě vymáhat po svém návratu do Čech. Církev se ohrazuje tím, že výše platu nebyla po přesunu do Veliko Srediště nikdy dojednána a argumentuje faktem, že předchozí kazatelé nikdy tak vysoký příspěvek nedostávali.³²⁵ Dluh, ve výši 2000 Kčs je mu splacen až 1. 12. 1945.³²⁶

K tomu všemu se přidá i ona zmíněná rozluka a ztráta učitelského platu, zmiňovaná v kap. 4.2. Jeho ztráta, společně s nezaslanou finanční pomocí, byla klíčovým důvodem k návratu do vlasti. „Jsem nucen okolnostmi. jako duchovnímu bylo mi zabráněno učit školu, a tak i plat z něhož jsem vlastně živ byl mi odňat,“³²⁷ píše Pech v jednom z posledních dopisů.

---

³¹⁸ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 12.4. 1943, č.j. 1028

³¹⁹ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 28.10. 1942, č.j. 71/1942

³²⁰ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, nedatovaný dopis došlý 17. 12. 1943, č.j. 3605

³²¹ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, potvrzení příjmu z 28. 1. 1944

³²² *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis ze dne 25.1. 1944

³²³ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 12.11. 1945, č.j. 2807

³²⁴ *Tamtéž*, dopis ze dne 19.6. 1945

³²⁵ *Tamtéž*, dopis ze dne 26.11. 1945

³²⁶ *Tamtéž*, dopis z 1.12. 1945

³²⁷ *Tamtéž*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 3. 11. 1945

4.4 Situace po odchodu Pecha z Veliko Srediště

Po odjezdu Jaroslava Pecha sbor začnou vést místní laičtí kazatelé.³²⁸ Věřící se v kostele schází i přes nástup komunistického režimu v nově vzniklé Jugoslavii, přestože mnoho členů z církve díky režimu odešlo.³²⁹ Počet Čechů ale ve Središti stále ubýval, mnoho obyvatel se stěhovalo do měst.³³⁰ V současnosti (2023) sbor stále spravuje ČCE, jako kontaktní osoba je uveden f. Pavel Šebesta.

Během svého působení v Čechách se Jaroslav Pech snaží s Veliko Središtěm několikrát navázat kontakt a v rámci svých sil mu také pomoci.

Jakýmsi prvním neoficiálním kontaktem se stala návštěva Pechových v Hradišti Helenou Šebestovou. Tato návštěva proběhla někdy kolem roku 1947, popsána je pouze velice stručně ve „Vzpomínání“: „Děti (Eva a Marta Pechovy) si Helenku oblíbily, chodily s ní - hrály si s ní a vzpomínali jsme na Srediště.“³³¹

Oficiální žádost o návštěvu českých sborů zašle Jaroslav v listopadu 1954.³³² V odpovědi z 4. 4. 1955 Synodní rada zmiňuje, že o možnosti návštěvy zahraničních banátských sborů proběhlo několik jednání se Státním úřadem pro věci církevní (SÚC).³³³ SÚC není zásadně proti, přesto Rada trvá na tom, aby podnět k vyslání kazatele z Čech přišel přímo z V. Srediště nebo Sv. Heleny.³³⁴ Na základě této žádosti by poté Synodní rada zažádala o vydání souhlasu SÚC k návštěvě.³³⁵ V této věci se angažuje i v. Jan Košťál.³³⁶ Jak tato jednání pokračovala bohužel dokumenty neříkají, jisté je že Jaroslav Pech Srbsko (ani Rumunsko) již nikdy nenavštívil.

Stejný den, jako je Pechovi odeslána odpověď, zasílá Synodní rada dopis na SÚC. J. Pech Synodní radě totiž navrhuje, aby bylo do Veliko Srediště tamním laikům, zasláno několik ročníků Sbírkky kázání pro čtené služby boží, která vychází jako příloha časopisu Český

---

³²⁸ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 88

³²⁹ PAVLÁSEK, Michal. *Historie a kolektivní paměť reformovaných evangeliků z Velikého Srediště ve Vojvodině* [online]. Brno, 2009 [cit. 2023-11-30]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m56ru/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Jiří HANUŠ, str. 82

³³⁰ PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5. str. 93

³³¹ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 20

³³² *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 5/I-5, dopis z 4. 4. 1955, č.j. 2540/54

³³³ *Tamtéž*

³³⁴ *Tamtéž*

³³⁵ *Tamtéž*

³³⁶ *Tamtéž*

bratr.³³⁷ Synodní rada se následně SÚC táže na svolení k tomuto jednání, v případě souhlasu Rada prosí aby byly tyto knihy zaslány skrze ministerstvo zahraničí.³³⁸ Zdali toto jednání skončilo úspěšně bohužel nevíme, prameny se nepodařilo dohledat.

Společně s faráři Blažkem a Lovečkem Pech řeší problematiku studia jugoslávských studentů na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. Tuto problematiku řeší společně s učitelem Emilem Řeháčkem.³³⁹ Pech a další kazatelé mají dle Řehákových pokynů zaslat nabídku ke studiu do sborů kde působili, Synodní rada totiž opět trvá aby podnět přišel přímo z Jugoslávie.³⁴⁰ Zájemců o studia se přihlásí osm, Synodní rada je ochotna podat stipendium pouze třem nejvýše vzdělaným.³⁴¹ Dva ze tří nejlepších pocházeli z Velikého Srediště, jednalo se o Jána Žápského nar. 14. 7. 1938, který dle seznamu zaslání z Jugoslávie „ima malou maturu, govori česki i srpski.“³⁴² Shodný popis je i u druhého vybraného Jozefa Hodaka, nar. 28.12. 1940.³⁴³ Jak byla otázka studia vyřešena, a zdali vybraní studenti opravdu na fakultu nastoupili, bohužel prameny nezmiňují.

---

³³⁷ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 5/I-5, dopis SÚC z 4. 4. 1955, č.j. 2540/1954-II

³³⁸ *Tamtéž*

³³⁹ *Tamtéž*, dopis z 25. 6. 1956

³⁴⁰ *Tamtéž*

³⁴¹ *Tamtéž*, dopis Emila Řeháka chybně datovaný jen jako 17. 1956

³⁴² *Tamtéž*, opis dopisu z Jugoslávie z 30. 8. 1956, č.j. 1124-30

³⁴³ *Tamtéž*

5 ZPÁTKY V ČECHÁCH

„No můžu ti říct Evi (Eva Budilová, pozn.), že se mně kolikrát i ve snu, když jsme se stěhovali ze Srediště tak nás vezli na nějakým žebříňáku, no, něco takovýho, (...) tak já jsem viděla jak ty stromy se takhle míjí.“³⁴⁴

-Marta Ouřecká, roz. Pechová, 21. 8. 2023

5.1 Návrat zpět do vlasti

Návrat Pechových je podrobně popsán ve „Vzpomínání.“ Bohužel se jedna stránka ztratila, část popisu tedy chybí.³⁴⁵

První část cesty vedla vozem do Vršace na nádraží. Vlakem poté Pechovi pokračovali směrem do Bělehradu. Zde se cesta zkomplikuje, Pančevský most přes Dunaj byl za války zničen a tak vozem pokračují k Dunaji, kde vjedou na prám tažený parníkem, aby se dostali přes řeku k Bělehradu.³⁴⁶

V Bělehradu rodina dva dny zůstane, bydlí v Českém domě a během těchto dvou dnů si prohlédli vybombardované město.³⁴⁷ Poté pokračují do Zemunu a odtud vlakem přes Maďarsko a zpět do Československa. Právě zde chybí ona stránka, tudíž neznáme podrobnosti o této cestě. Pechovi ale pravděpodobně přeseďají v Brně, kde se podle „Vzpomínání“ oslavovalo znárodnění, na noční vlak a ráno jsou již v Praze. V pět večer konečně dorazí do své cílové destinace - Rokycany³⁴⁸ Tato cesta trvala deset dní, Pech píše, že se vrátil dne 26. 10. 1945³⁴⁹

Přechodné bydliště najdou u Vilmino rodičů Mudrových v rokycanském Rašínově č.p. 285. Jaroslav už po válce nemá kam jít. Matka Anna zemřela 28. 8. 1940 a majetek si celý rozebrali Pechovi sourozenci.³⁵⁰

---

³⁴⁴ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

³⁴⁵ Zajímavé je, že takto podrobně popsána je cesta jen ve vydání „Vzpomínání“ pro Evu Pechovou, vydání pro Martu Pechovou má popis cesty značně zkrácený

³⁴⁶ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 18-19

³⁴⁷ *Tamtéž*, str. 19

³⁴⁸ *Tamtéž*, str. 19

³⁴⁹ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Curriculum vitae Jaroslava Pecha, vikáře v Hradišti“ ze dne 21. 4. 1949

³⁵⁰ rozhovor s Evou Budilovou, roz. Pechovou a s Martou Ouřeckou, roz. Pechovou ze dne 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

5.2 Hledání „(...) nového domova ve vlasti“³⁵¹

Již před návratem se Jaroslav Pech ptá Synodní rady, zdali by se našlo volné místo pro diakona.³⁵² O Pecha se zpočátku zajímá plzeňský seniorát. Synodní radou byl Pechovi vydán souhlas k působení v Dolní Bělé, Chrástu anebo v Nýřanech.³⁵³ Nabídku ale Pech odmítne: „Na přímé doporučení jsem jednal se seniorátem plzeňským, ale nikde nedá se sehnat sebeskrovnější byt. Já pak s rodinou nemohu zůstatí trvale na obtíž mému tchánovi“³⁵⁴

Další nabídka práce pochází z prosince 1945, na místo v Uherském Hradišti u faráře Jadrníčka.³⁵⁵ Tato odpověď byla pravděpodobně negativní, Uherské Hradiště již není nikdy zmíněno.

Nakonec je Pechovi dáno na výběr mezi dvěma místy – FS v Sedlci-Prčicích nebo FS v Hradišti u Nasavrku.³⁵⁶ Pech oba sbory navštíví.³⁵⁷ O návštěvě FS v Sedlci-Prčicích ale nemáme žádné zprávy.

Návštěva Hradišťského sboru je popsána velice podrobně v dopise staršovstva FS ČCE v Hradišti Synodní radě. Probíhá mezi dny 23. a 27. 12. 1945. Pech káže během všech církevních vánočních svátků a mimoto řídí schůzku zdejší mládeže.³⁵⁸ Zároveň dojíždí za nemocnými vysluhovat Večeři Páně a navštěvuje místní rodiny.³⁵⁹

Celý sbor si Pecha pochvaluje v dopise Synodní radě: „V těchto několika dnech jeho návštěvy poznali všichni bráři starší a celý sbor osobní zbožnost br. diakona Pecha, jeho klidnou a mírnou povahu, s radostí poslouchali kázání Slova božího a upřímnou pokorou přijímali z jeho ruky sv. V.P. (svatou Večeři Páně, pozn.). Přinesl nám to boží Slovo, po kterém tolik toužíme my všic(h)ni starší a celý náš sbor.“³⁶⁰ Závěrem dopisu Staršovstvo prosí Synodní radu, „(...) aby (J. Pech, pozn.) byl naším pastýřem.“³⁶¹

---

³⁵¹ citace ze PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 19

³⁵² *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis z 3. 9. 1945, č.j. 2094

³⁵³ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 7/III-C-1, dopis z 5. listopadu 1945

³⁵⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha dopis radovi Valešovi ze dne 29. 12. 1945, č.j. 3257

³⁵⁵ *Tamtéž*, dopis z 3. 12. 1945, č.j. 3047

³⁵⁶ *Tamtéž*, dopis Synodní radě z 29. 12. 1945, č.j. 3257

³⁵⁷ *Tamtéž*, dopis radovi Valešovi ze dne 29. 12. 1945

³⁵⁸ *Tamtéž*, dopis Staršovstva českobratrského evangelického sboru v Hradišti z 26. 12. 1945, č.j. 3257

³⁵⁹ *Tamtéž*

³⁶⁰ *Tamtéž*

³⁶¹ *Tamtéž*

Pech rozhodnutí mezi Sedlecem-Prčicemi a Hradištěm nechává na Synodní radě.³⁶² Dle církevního zákona musí stejně přesun a zvolení potvrdit Synodní rada.³⁶³ Dojde ale k nedorozumění a synodní rada Valeš Pechovi vyčítá, že si nemůže vybrat. Pech mu v dopise opakuje, že rozhodnutí nechal na Synodní radě aby sama posoudila, kde je diakona více zapotřebí.³⁶⁴

Rada zasedá až 8. ledna, je tak prozatímně rozhodnuto, aby Pech bez rodiny působil od 6. ledna do definitivního rozhodnutí v Hradišti.³⁶⁵ Povolení k dočasnému přestěhování obdrží ale až 7. ledna.³⁶⁶ Rada se nakonec rozhodla pro Hradiště a tak se Pechovi 11. ledna 1946 stěhují z Rokycan do fary v Hradišti³⁶⁷ a Jaroslav tímto dnem nastupuje do funkce diakona.

---

³⁶² Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis Synodní radě z 29. 12. 1945, č.j. 3257

³⁶³ Viz Vyhláška č. 155/1931 Sb., §68 1

³⁶⁴ *Tamtéž*, dopis radovi Valešovi ze dne 29. 12. 1945

³⁶⁵ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 7/III-C-1 e), dopis z 3. 1. 1946

³⁶⁶ *Tamtéž*, dopis z 7. 1. 1946

³⁶⁷ PECHOVA, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 19

6 HRADIŠTĚ

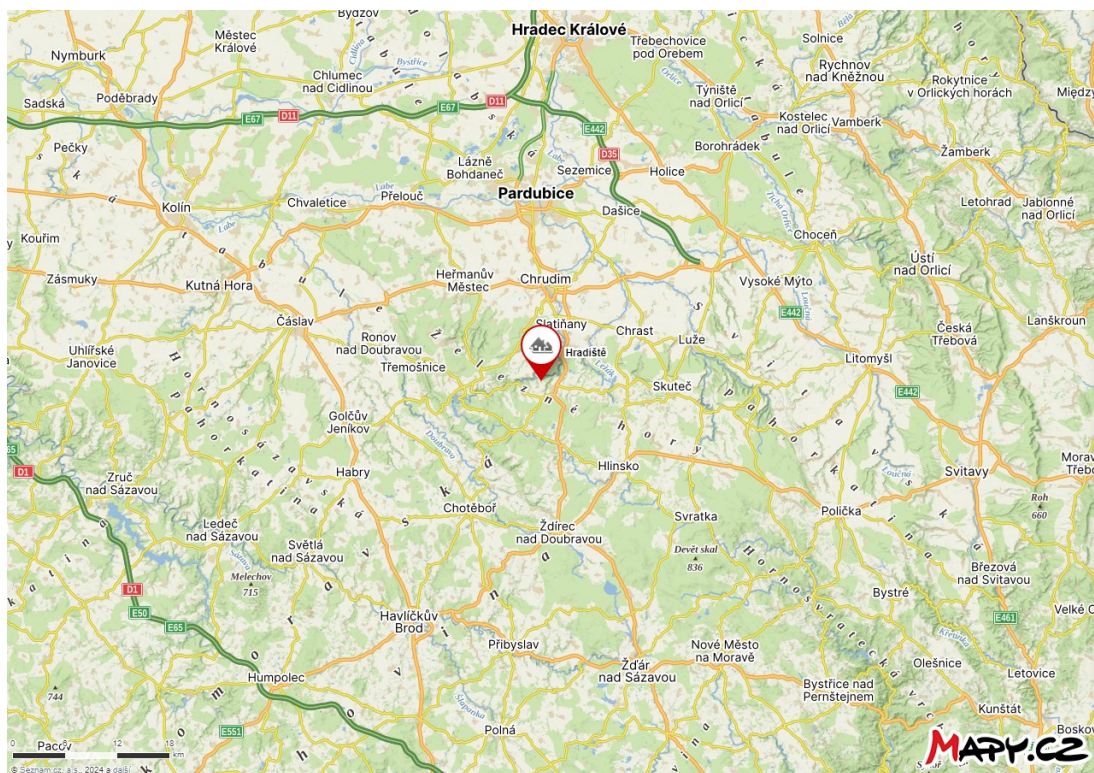
„Jsou tady pěkné kopečky, jak to zpíváme v neděl. besídce: „Hory, doly, stráně...“ ale je tu velmi pěkně. Nu je to velký rozdíl – proti rovině, kde děti byly zvyklé. Ted' si musejí zvykat, jsme na Železných horách, a Marta bude musit chodit 2 km pěšky přes les do školy.“³⁶⁸

- Vilma Pechová, „Vzpomínání z let 1940-1954“

6.1 Z historie FS ČCE v Hradišti

Osada Hradiště, součást obce Nasavrky, se nachází v členité krajině Železných hor asi 10 km jižně od Chrudimi.

Obr. 19 Hradiště na mapě

Již před Tolerančním patentem se v kraji konala ilegální evangelická shromáždění, například v Lánech, kde se konaly v Janouškově sklepě, kam dokonce docházel pruský kazatel vysluhovat Večeři Páně.³⁶⁹

Po vydání Tolerančního patentu se v Železných horách k evangelické církvi přihlásilo 165 rodin, padlo tedy rozhodnutí o založení reformovaného sboru.³⁷⁰ Tento sbor byl založen

³⁶⁸ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno, str. 20

³⁶⁹ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 347

³⁷⁰ *Tamtéž*

v Liboměřicích, kde se 14. 5. 1784 koná ve stodole domu č.p. 8 první bohoslužba pod vedením prvního faráře Štěpána Töröse.³⁷¹ V té době tvoří sbor asi 40 obcí.³⁷²

Reformovaný sbor se ale brzy přesunul do osady Hradiště, kde začala 1. 11. 1786 stavba nového tolerančního dřevěného kostela, který byl vysvěcen 30. 10. 1787.³⁷³ Ve stejném roce odchází z Hradiště f. Törös.³⁷⁴

Obr. 20 Pomník kazatelů sboru na hřbitově v Hradišti, 2023 (Archiv autora)

K výraznému rozkvětu sboru došlo za f. Jurena, který v Hradišti působil mezi lety 1834–1863.³⁷⁵ V roce 1835 nechal vybudovat novou faru a mezi lety 1842–1847 byl vybudován

³⁷¹ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 347

³⁷² NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 175

³⁷³ *Tamtéž*

³⁷⁴ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 347

³⁷⁵ *Tamtéž*

současný kostel, který opět odpovídá tolerančním standardům.³⁷⁶ Roku 1884 byla založena církevní škola, ta však byla uzavřena za první světové války.³⁷⁷

Rána pro sbor přišla roku 1868, kdy bylo množství vesnic přifařeno na jiné, nově vzniklé sbory, čímž sboru zbyly pouze chudé horské osady.³⁷⁸ Přesto se v roce 1881 zmiňuje, že pod sbor patří více než 70 osad,³⁷⁹ v roce 1924 se zmiňuje 42 obcí a 117 osad.³⁸⁰

Obr. 21 Fara (vlevo) a toleranční kostel v Hradišti, 2023 (Archiv autora)

Za druhé světové války byl farářem sboru f. Bohatec, který sbor roku 1945 opouští a je nahrazen d. J. Pechem...³⁸¹

³⁷⁶ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 347

³⁷⁷ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 175

³⁷⁸ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 348

³⁷⁹ KAŠPAR, Ludvík Bohumil. *Po stu letech: památník reformované církve Českomoravské obsahující popsání všech sborů evanjelických H.V. v Čechách a na Moravě v jubilejním roce 1881 stávajících*. V Praze: Nákladem Spolku Komenského, 1881.

³⁸⁰ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 348

³⁸¹ *Evangnet o. s., historie a pracovníci, Historie kazatelů na sboru ČCE v Hradišti*, dostupné online z: <https://www.evangelnet.cz/cce/sbory/kazatele/55-hradiste>

6.2 Působení Jaroslava Pecha

Pechovi do Hradiště přijíždí dne 11. ledna 1946. Již od počátku působení nastávají problémy s Jaroslavovo církevní hodností. Jako diakonovi je mu totiž dle Dekretu volitelnosti zakázáno kázat a vyučovat bez dozoru faráře či administrátora,³⁸² přestože všechny tyto činnosti vykonával bez dozoru sedm let při misijních působeních.

Obr. 22 Fara a kostel v Hradišti, 1946-1960 (Archiv autora)

Staršovstvo sboru již v únoru 1946 prosí Synodní radu, aby byla Pechovi udělena licence k vysluhování svátostí a uzavírání sňatků. Staršovstvo argumentuje tím, že administrátor sboru f. Jaroslav Kantorek není schopen dojíždět, aby na Pecha dohlížel.³⁸³ Zmiňuje se také fakt že Pech je schopen všechny tyto záležitosti bez problému samostatně zastávat,³⁸⁴ protože je v cizině, navzdory chybějícím oprávněním, vykonával.

V odpovědi na tuto žádost je napsáno množství požadavků k vystavení této žádosti.³⁸⁵ Je zapotřebí osvědčení z přechozích pracovišť a vyjádření administrátora sboru. Synodní rada je také proti udělení licence ke sňatkům, žádost o udělení se má totiž podat zvlášť.³⁸⁶

---

³⁸² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, dekret volitelnosti za diakona z 22. 11. 1938, č.j. 2339

³⁸³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 1.4. 1946, č.j. 1147

³⁸⁴ Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 6/II 5, dopis z 25. 2. 1946

³⁸⁵ Tamtéž, dopis z 10. 3. 1946

³⁸⁶ Tamtéž

Vyjádření administrátora k Pechovi je převážně kladné, kvůli drobným výhradám ale navrhuje, aby bylo povolení pouze dočasné na několik let.³⁸⁷ Osvědčení z předchozího pracoviště Pechovi vyhotoví f. Miroslav Krejčí.³⁸⁸ Ve své referenci jen, kvůli Pechovu dlouhému pobytu v zahraničí, doporučuje: „ (...) aby byl (J. Pech) naléhavě vyzván, aby tak činil nyní horlivou četbou a účastí při duchovenských poradách a kursech.“³⁸⁹ Zda je Pechovi nakonec povolení vydáno nevíme, autorovi práce se nepodařilo dohledat.

Obr. 23 Jaroslav Pech (čtvrtý zleva dole) se členy FS v Hradišti, nedatováno (Archiv FS ČCE Hradiště)

Aby se předešlo dalším problémům s církevní hodností tak Pech dne 12. 6. 1946 podstoupí vikářskou zkoušku.³⁹⁰ Tuto zkoušku skládá společně se třemi dalšími diakony repatrianty,³⁹¹ se zmiňovaným Karlem Lovečkem, Antonínem Blažek, který za války působil v Uljaniku v Jugoslávii³⁹² a s Janem Jelínkem, který působil na Ukrajině v Kupičově.³⁹³ Všichni zkoušku úspěšně složí a může jim být vydán dekret volitelnosti na vikáře.³⁹⁴

Dne 16. 6. 1946 proběhne přivítání válečných exulantů z řad ČCE, kde je Pech, společně

³⁸⁷ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis Jana Kantorka ze dne 19. 3. 1946,

³⁸⁸ *Tamtéž*, dopis M. Krejčího z 26. 3. 1946, č.j. 532

³⁸⁹ *Tamtéž*

³⁹⁰ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, dekret volitelnosti za vikáře z 25. 6. 1946

³⁹¹ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Zápis o vikářském kolokviu“ ze dne 12. 6. 1946

³⁹² *Evangnet o.s.*, historie a pracovníci, f. Antonín Blažek, dostupné online z:

<https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/755-antonin-blazek>

³⁹³ *Tamtéž*, f. Jan Jelínek, dostupné online z: <https://www.evangelnet.cz/cce/kazatel/579-jan-jelinek>

³⁹⁴ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Zápis o vikářském kolokviu“ ze dne 12. 6. 1946

s výše jmenovanými kazateli, se kterými konal vikářskou zkoušku, a dalšími repatrianty slavnostně uvítán v kostele sv. Martina ve zdi na Starém Městě.³⁹⁵ Na přivítání bylo dohromady všem repatriantům darováno dohromady 940 biblí.³⁹⁶

Dekret volitelnosti na vikáře je Pechovi nakonec vydán až 25. 6. 1946. Za vikáře je staršovstvem Hradištského sboru zvolen 13. 7. 1946 s platností od 1. 8. 1946.³⁹⁷ Při té příležitosti podepisuje Povolávací listinu, podle které má za odvedenou práci právo na bezplatné užívání fary a pozemku zahrady, otop a základní plat 6000 Kčs, který může být zvýšen o přídavek ze salárních příspěvků o různé hodnotě.³⁹⁸

I přes brzké jmenování Pech stále ještě není ordinován. Ordinace může vykonávat pouze synodní senior³⁹⁹ a tím je f. Josef Křenek. Na ordinaci se ptá Pech už v listopadu 1946,⁴⁰⁰ nakonec je po mnoha domluvách a odkladech provedena 26. 5. 1947. Ordinace je spojena s vizitací hradištského sboru.

Obr. 24 Jaroslav Pech v čele konfirmandů před hradištskou farou, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké)

Jako vikář musel Pech sám zastávat celý rozlehlý hradištský sbor, celkově o 32 obcích, které

³⁹⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Zápis z devátého synodu ČCE, dostupné online z: <https://ustredicce.ecirkev.cz/res/archive/031/003306.pdf?seek=1638126851>, s. 34

³⁹⁶ *Tamtéž*

³⁹⁷ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, dopis z 2. 10. 1946, nepublikováno

³⁹⁸ *Tamtéž*, „Povolávací listina“ z 15. 7. 1946

³⁹⁹ Vyhláška č. 155/1931 Sb., §99 1b

⁴⁰⁰ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 20. 11. 1946

jsou rozptýlené po celé členité krajině Železných hor,⁴⁰¹ celkově o rozloze 205,65 km².⁴⁰² Proto je Jaroslavův harmonogram po celou dobu služby velice nabitý.

Každou neděli a svátky se o půl desáté hodiny ráno pořádají bohoslužby v hradištském kostele a jednou za měsíc odpoledne v kazatelských stanicích v Perku a Bojanově.⁴⁰³ Během celého roku je sedmkrát vysluhována sv. Večeře Páně, za nemocnými členy sboru Jaroslav dojíždí tuto svátost vysluhovat.⁴⁰⁴ Ve školním roce v neděli o půl deváté ráno sbor v Hradišti pořádá Nedělní školu, o prázdninách se škola neschází.⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ Od roku 1949 se nově pořádá Nedělní škola také v Šiškovcích, kde se koná v neděli odpoledne,⁴⁰⁷ a Licibořicích.⁴⁰⁸ Celkově se v roce 1954 Nedělní škola pořádá na 6 místech.⁴⁰⁹ V neděli odpoledne se setkává Sdružení mládeže, které Pech vede.⁴¹⁰ V tomto sdružení se v roce 1947 schází 8-14, později 15-20, členů, sdružení pořádá různé vycházky do přírody, besedy a dokonce loutkové divadlo pro děti z nedělní školy.⁴¹¹ Každou neděli Pech organizuje Biblické hodiny na několika lokalitách, např. v zimě 1949 se konaly v Českých Lhoticích, Křižanovicích, Liboměřicích, Šiškovcích, Petřikovicích, Javorném, Bratroňově a každou poslední neděli v měsíci v Bojanově.⁴¹² Jaroslav také vede konfirmační cvičení, ty se pořádají v sobotu odpoledne a v neděli po bohoslužbách.⁴¹³ Z akcí pořádá sbor v květnu Den matek,⁴¹⁴ o Vánocích Vánoční besídka a také Dětskou nadílku, na kterou se zpočátku vybírá podomně, později v podobě dobrovolných příspěvků, které vikář vybírá ve farní kanceláři.⁴¹⁵ Sbor také pořádá konfirmační slavnosti. Mimo kazatelské práce vyučuje Pech náboženství na 11 školách obecných a měšťanských, v roce 1947 takto vyučuje 109 dětí.⁴¹⁶ Pech je povinen zde vyučovat bez nároku na honorář.⁴¹⁷

Aby všechny tyto činnosti stihnul obstarat, používá Jaroslav církevní kolo, v roce 1948 si

---

⁴⁰¹ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 5/II-d-2-b, nedatovaná listina, nadepsaná jako „6. Hradiště“

⁴⁰² *Tamtéž*

⁴⁰³ *Tamtéž*, „II. čtvrtletní zpráva o práci ve sboru hradištském“ z 15. 7. 1946

⁴⁰⁴ *Tamtéž*, „Výroční sborová zpráva za rok 1954“

⁴⁰⁵ *Tamtéž*, „II. čtvrtletní zpráva o práci ve sboru hradištském“ z 15. 7. 1946

⁴⁰⁶ *Tamtéž*, zpráva o sboru z roku 1951 (podle propiskou dopsané poznámky, dokument není jinak datovaný)

⁴⁰⁷ *Tamtéž*

⁴⁰⁸ *Tamtéž*, zpráva o sboru z prosince 1949

⁴⁰⁹ *Tamtéž*, „Výroční sborová zpráva za rok 1954“

⁴¹⁰ *Tamtéž*, „II. čtvrtletní zpráva o práci ve sboru hradištském“ z 15. 7. 1946

⁴¹¹ *Tamtéž*

⁴¹² *Tamtéž*, zpráva o sboru z prosince 1949

⁴¹³ *Tamtéž*, zpráva o sboru z 5.3. 1951

⁴¹⁴ *Tamtéž*, „II. čtvrtletní zpráva o práci ve sboru hradištském“ z 15. 7. 1946

⁴¹⁵ *Tamtéž*, zpráva o sboru z prosince 1949

⁴¹⁶ *Tamtéž*, „II. čtvrtletní zpráva o práci ve sboru hradištském“ z 15. 7. 1946

⁴¹⁷ *Tamtéž*, Archivní karton 6/II-5, dopis z 15. 2. 1952

zařídí řidičské oprávnění 4. třídy na motocykl.⁴¹⁸ S tím souvisí i Pechova žádost synodní radě o poukaz na nepromokavý plášť na cesty.⁴¹⁹

Obr. 25 Vilma Pechová s dcerami (zleva) Martou a Evou na zahradě před hradištskou farou, před rokem 1950 (Archiv Marty Ouřecké)

Nejtěžším rokem se pro Pechovi stane rok 1950. Tento rok je Vilmě diagnostikována roztroušená skleróza a ochrncení na část těla, musí proto několikrát dlouho pobývat v pardubické nemocnici.⁴²⁰ Od této doby bude Vilma střídavě pobývat v Přestavlkách⁴²¹ ve zdejší Ústavě pro vnitřní nemoci.⁴²² Jaroslav se snaží Vilmě pomoci, obrací se proto na Synodní radu, zdali nemá k dispozici nějaký lék proti skleróze.⁴²³ Odpověď je negativní, církev může obstarat jen lék Streptomycin, který obdrželi ze Světové rady církví.⁴²⁴ V souvislosti s tím prosí Jaroslav Synodní radu o výjimečnou finanční pomoc, převozy léky a výdaje spojené s platem hospodyně namísto Vilmy totiž zcela vyčerpaly rodinný rozpočet.⁴²⁵ Zmiňuje, že kromě Vilmy onemocněla také Eva, která byla na léčení zánětu mozkových blan a prodělává zápal plic.⁴²⁶ Zdravotní stav Vilmy poté komentuje: „Manželka je úplně neschopna práce a musíme

⁴¹⁸ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

⁴¹⁹ Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 5/I-5, dopis z 3. 1. 1953

⁴²⁰ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 17. 10. 1950, č.j. 2494

⁴²¹ Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 5/I-5, dopis z 2. 10. 1961

⁴²² soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rozsudek jménem republiky“ č.j. 5C 200/69-19

⁴²³ Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 5/I-5, dopis z 3. 10. 1950

⁴²⁴ Tamtéž, dopis z 23. 6. 1950

⁴²⁵ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 17. 10. 1950, č.j. 2494

⁴²⁶ Tamtéž

míti hospodyní.“⁴²⁷

Jedna nenadepsaná „vědecká“ práce neznámého autora z Masarykovy univerzity⁴²⁸ popisuje vztah sboru v Hradišti s Pechem jako rozporuplný, právě kvůli Vilmině onemocnění. Sbor, podle této práce, nedokázal přijmout skutečnost, že se rodina o Vilmu nepostarala a umístila ji do pečovatelského ústavu.⁴²⁹ Toto tvrzení ale není v práci ničím doloženo.

Obr. 26 Jaroslav Pech, cca 1955 (ÚA ČCE)

V Hradišti se Jaroslav začíná zajímat o tvorbu diapozitivů. K tomuto koníčku jej pravděpodobně přivede vik. Rudolf Šedý, toho času již v důchodu v Jimramově,⁴³⁰ který ho dopisem zasvětil do základů tvorby.⁴³¹ Následně se Pech obrací ještě na f. Bohumíra Sedliského, faráře v Hlinsku. Ten je dopisem překvapen, diapozitivy se zabývá a sám je využívá při vyučování náboženství.⁴³² Má tedy zájem o osobní setkání, aby mohl Jaroslava do

---

⁴²⁷ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 17.10. 1950, č.j. 2494

⁴²⁸ Dostupná z

https://is.muni.cz/do/fss/SOCIOLOGIE/57823/26143701/26503523/Ceskobratska_cirkev_evangelicka3.pdf?lang=cs

⁴²⁹ Masarykova univerzita (MUNI), nenadepsaná, anonymní práce, dostupné z

https://is.muni.cz/do/fss/SOCIOLOGIE/57823/26143701/26503523/Ceskobratska_cirkev_evangelicka3.pdf?lang=cs, str. 18

⁴³⁰ Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 14/III-C5a/2, dopis z 14. 2. 1952

⁴³¹ Tamtéž

⁴³² Tamtéž, dopis z 25.8. 1952

problematiky plně zasvětit.⁴³³ Jaroslav si pro tyto účely zařizuje na půdě fary tmavou komoru, ve které diapozitivy vyrábí. Tento koníček zapisuje i do evidenční listiny duchovních.⁴³⁴ Zajímavé je, že Pech vytvořil, dle výpovědí pamětníků, i soubor diapozitivů s názvem „Misie na Balkáně,“ který mapoval jeho pobyt ve Veliko Središti, tento soubor se skládal z vlastních fotografií a z fotografií f. Lovečka.⁴³⁵

Během působení J. Pecha v Hradišti probíhá generální rekonstrukce hradištského kostela. Tato rekonstrukce začala roku 1954. První jednání začínají s arch. Barešem v srpnu 1952, kdy sbor požádá o plány a fotografie kostela.⁴³⁶ Rekonstrukce byla ukončena roku 1958.⁴³⁷

V roce 1954 Pech přemýšlí o změně působiště, především kvůli Vilmě a jejímu zdravotnímu stavu. Dle Pechovo informací má do důchodu odejít f. Břetislav Chlebníček, farář ve Sloupnici a Jaroslav má o jeho místo zájem.⁴³⁸ Hlavním důvodem k přesunu je možnost umístit Vilmu do tamního ústavu charity, Vilma by tak mohla být v blízkosti rodiny a odpadlo by dojíždění do Přestavlk.⁴³⁹ Nutnost přesunu Pech argumentuje izolovaností hradištské samoty od okolního světa. Sloupnice je na druhou stranu velice dobře spojená s Vysokým Mýtem nebo s Litomyšlí, což by, dle Pechova mínění, velice pomohlo i dceři Martě, která by mohla nastoupit do nějaké střední školy ve zmíněných městech. Ubytování Marty v internátě by si totiž rodina nemohla dovolit.⁴⁴⁰ Pech zároveň prosí Radu, aby mu, v případě kdyby místo ve Sloupnici neobdržel, doporučila jiné sbory, kam by mohl přesídlit, a kde by byly tyto problémy vyřešeny.⁴⁴¹ Odpovědi na tento dopis se bohužel autorovi práce nepodařilo vypátrat, nevíme tedy jak a zdali byla tato prosba vyřízena. Jisté je, že na místo ve Sloupnici Pech nikdy nenastoupil, jeho informace o odchodu f. Chlebníčka byla totiž mylná, protože z FS ČCE ve Sloupnici odešel až v roce 1958.⁴⁴²

---

⁴³³ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 14/III-C5a/2, dopis z 25. 8. 1952

⁴³⁴ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

⁴³⁵ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21. 8. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁴³⁶ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 5/I-5, dopis z 28.8. 1952

⁴³⁷ *Tamtéž*, Archivní karton 14/III-D-2-b, d „Zpráva o stavu sboru na sbor. shromáždění,“ z 22. 4. 1956

⁴³⁸ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 8. 4. 1954, č.j. 0722

⁴³⁹ *Tamtéž*

⁴⁴⁰ *Tamtéž*

⁴⁴¹ *Tamtéž*

⁴⁴² *Evangelie o. s.*, kazatelé a pracovníci, Historie kazatelů na sboru ČCE ve Sloupnici, dostupné online z: <https://www.evangelie.cz/cce/sbory/kazatele/202-sloupnice>

Dne 8. května 1954 podává Jaroslav žádost o připuštění k farářské zkoušce.⁴⁴³ Dle §7 Řádu pro kazatele ods. 3 je povinností napsat pojednání na zadané téma a text kázání na zadaný text.⁴⁴⁴ Tématem Jaroslavovy práce je „Církev viditelná a neviditelná,“ tématem kázání je poté Jan 15,5.⁴⁴⁵ Ústní zkoušku skládá z témat podle §7 Řádu pro kazatele ods. 2 dne 2. listopadu 1955.⁴⁴⁶ Zkoušku úspěšně složí, 13.6. 1956 je Pechovi zaslána povolávací listina a farářský dekret.⁴⁴⁷

Obr. 27 Jaroslav Pech (vpravo) s dalšími faráři po složení farářských zkoušek, 2.11. 1955 (Archiv Marty Ouřecké)

K nové funkci potřebuje dle vyhlášky 221/1949 §17 souhlas od Pardubického KNV. Proti volbě Pecha nevznese KNV žádné námítky, tudíž se může přejít k volbě faráře.⁴⁴⁸ Dne 22. 4. 1956 v rámci bohoslužby pod vedením administrátora f. Jana Kantorka koná sborové shromáždění, jehož cílem je volba faráře.⁴⁴⁹ Jediným kandidátem je dosavadní vikář Jaroslav

⁴⁴³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 8. 5. 1954, č.j. 0976

⁴⁴⁴ *Tamtéž*, zápis z XI. synodu ČCE, dostupné online z <https://ustredicce.e-cirkev.cz/ustredni-cirkevni-kancelar/agenda/archiv/>, str. 81

⁴⁴⁵ *Tamtéž*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 29.11. 1954, č.j. 2638

⁴⁴⁶ *Tamtéž*, dopis z 3.11. 1955, č.j. 2273

⁴⁴⁷ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 6/II-5, dopis z 13.6. 1956

⁴⁴⁸ *Tamtéž*, Archivní karton 7/III-C-1, dopis 28.12. 1955, č.j. 2625

⁴⁴⁹ *Tamtéž*, „Protokol o volbě faráře ve sboru Hradišti,“ nedatováno

Pech,⁴⁵⁰ který je jednohlasně zvolen všemi 196 přítomnými.⁴⁵¹ Synodní senior František Dobiáš komentuje, že fakt, že byl Jaroslav vybrán jako jediný kandidát: „(...) svědčí o velké lásce celého sboru k Vám (...)“⁴⁵²

V roce 1957 je schválen návrh na zřízení seniorátního rekreačního střediska v Hradišti.⁴⁵³ Sám Pech zmiňuje v přátelském dopise f. Ženatému z Hrabové, že toto ubytování zařizuje v bývalém bytě kostelníka.⁴⁵⁴ S nadsázkou toto středisko v dopise nazývá „druhé Sola fide.“⁴⁵⁵ Tento nápad je ale nakonec seniorátním výborem 11. 6. 1959 zamítnut, finančně by to bylo pro seniorát nevýnosné.⁴⁵⁶

Od roku 1957 trpí J. Pech chronickým zánětem horních cest dýchacích, musí proto být několikrát na léčení v Chrudimi a Pardubicích.⁴⁵⁷ V roce 1958 se nemoc ukáže vážnou, od té doby je v léčení odborného lékaře.⁴⁵⁸ Kvůli tomuto onemocnění musí v zimě omezit výkon biblických hodin, kvůli cestování po osmi místech, kde tyto hodiny musí pořádat.⁴⁵⁹ Přesto se jeho stav ještě zhorší a opět musí nastoupit do ústavního léčení v Pardubicích.⁴⁶⁰

S platností od prosince 1959 rezignuje na místo duchovního správce v Libenicích d. Dalibor Eduard Timoteus Molnár. O pozici v Libenicích se Jaroslav začne zajímat. Žádost o toto místo se bohužel nedochovala.

Staršovstvo sboru v Libenicích si J.Pecha zvolí již 22. 11. 1959, jako jediného kandidáta na uvolněné místo.⁴⁶¹ Nástup do funkce má být od prosince, staršovstvo ale nemá k Pechově přesunu státní souhlas z Odboru školství a kultury KNV v Praze.⁴⁶² Zároveň Krajský církevní tajemník v Pardubicích z neznámých důvodů odmítá svůj souhlas Pechovi udělit, sbor se tak musí poohlédnout po jiných kandidátech.⁴⁶³ Všichni oslovení kandidáti ale místo odmítnou z různých důvodů, například f. František Mach z Broumova zmiňuje velice špatný stav fary.⁴⁶⁴ Později se ale zmiňuje, že není vyloučeno, že souhlas Krajského církevního tajemníka

---

⁴⁵⁰ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 7/III-C-1, „Protokol o volbě faráře ve sboru Hradišti,“ nedatováno

⁴⁵¹ *Tamtéž*

⁴⁵² *Tamtéž*, dopis z 25.11. 1955, č.j. 556

⁴⁵³ *Tamtéž*, Archivní karton 5/I-5, dopis z 1. 11. 1957, č.j. 1945

⁴⁵⁴ *Archiv FS ČCE v Hrabové*, signatura III-C-3/13, dopis z 22.7. 1957

⁴⁵⁵ *Tamtéž*

⁴⁵⁶ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 6/II-5. „Protokol o volbě faráře ve sboru Hradišti,“ nedatováno

⁴⁵⁷ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 16.1. 1964, č.j. 27

⁴⁵⁸ *Tamtéž*, dopis z 10.5. 1960, č.j. 0776

⁴⁵⁹ *Tamtéž*

⁴⁶⁰ *Tamtéž*

⁴⁶¹ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 10/III-C-1/5, dopis z 22.11. 1959, č.j. 60/59

⁴⁶² *Tamtéž*

⁴⁶³ *Tamtéž*, Archivní karton 10/III-C-3/17, dopis z 11.2. 1960, č.j. 222

⁴⁶⁴ *Tamtéž*, dopis z 13.6. 1960

bude Pechovi udělen.⁴⁶⁵ Nakonec je Pechovi 14.6. 1960 po dlouhé době a několika připomínkách ze strany synodní rady udělen souhlas i z Odboru školství a kultury KNV, sbor v Libenicích tak může konečně přikročit k volbě.⁴⁶⁶

Volba se koná 24. 6. 1960, Jaroslav je zde jednohlasně zvolen všemi 49 přítomnými.⁴⁶⁷ Toto rozhodnutí nabývá platnosti od září 1960.⁴⁶⁸ Dne 11. 9. 1960 Pech s rodinou z Hradiště definitivně odjíždí.⁴⁶⁹

Po odchodu Jaroslava Pecha je sbor uprázdněn až do ledna 1961, prozatímně jej spravuje hradištský administrátor a zároveň farář Chrudimského sboru f. Jan Kantorek.⁴⁷⁰ Dne 16. 1. 1961 je na Pechovo místo zvolen f. Čestmír Rychetský, ten tamní sbor spravoval až do roku 1985.⁴⁷¹

---

⁴⁶⁵ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 10/III-C-3/17, dopis z 19.3. 1960, č.j. 473

⁴⁶⁶ *Tamtéž*, dopis z 30.6. 1960, č.j. 1187-I

⁴⁶⁷ *Tamtéž*, Archivní karton 10/III-C-3/18, „Zápis ze sborového shromáždění farního sboru Českobratrské církve evangelické v Libenicích v neděli dne 24.7. 1960 ve zdejší chrámu Páně,“ z 24. 7. 1960

⁴⁶⁸ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, dopis z 22.8. 1960, č.j. 1603

⁴⁶⁹ *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Archivní karton 5/II-d-2-b, „Zápis o hradištském sboru,“ nedatováno, patrně zpráva za rok 1960

⁴⁷⁰ *Tamtéž*

⁴⁷¹ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Čestmír Rychetský, dostupné online z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/1033-cestmir_rychetsky

7 LIBENICE

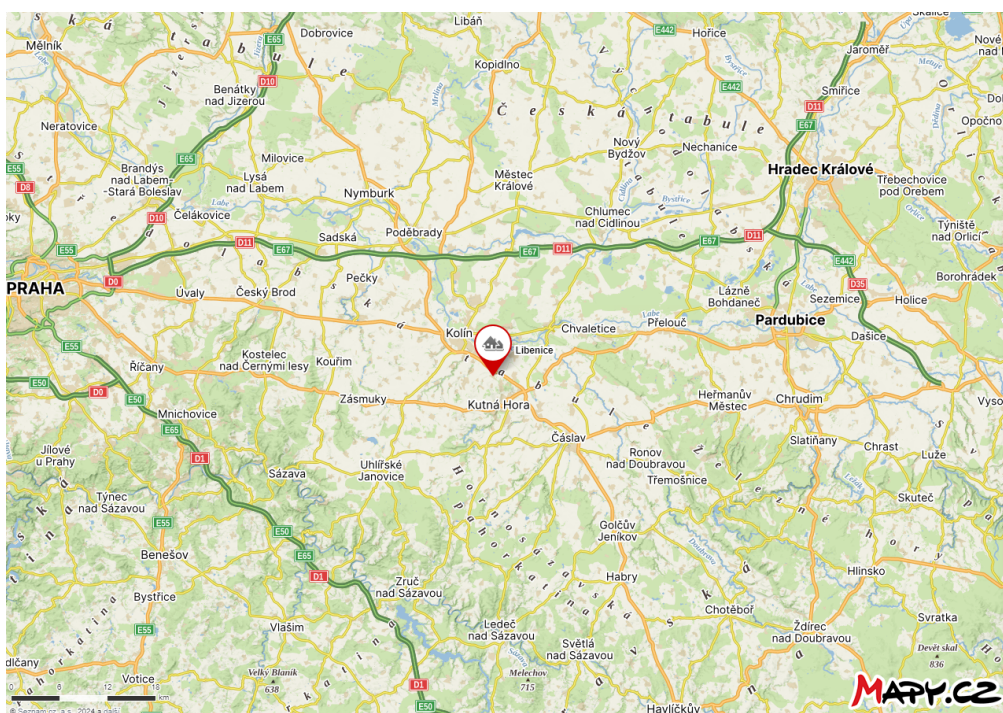
„A do dneška když si řeknu, tak ho (J. Pecha, pozn.) muselo asi něco praštit. Protože Marto (Marta Ouřecká, pozn.), jít z fary, která měla zavedenou vodu a já nevím co všecko, někam, kde jsme chodili s kýblem (...) a na záchod chodit ven a to, no tak to mi Marto neříkej, že ho něco nepraštilo. (...) Doopravdy Marto do dneška. (...) No né asi si chtěl (J. Pech) odpočinout.“⁴⁷²

- Eva Budilová, roz. Pechová, 21. 8. 2023

7.1 Z historie FS ČCE v Libenicích

Obec Libenice se nachází v Polábí mezi městy Kutná Hora a Kolín.

Obr. 28 Libenice na mapě

Po vyhlášení tolerančního patentu nebylo v Libenicích dostatek potřebných lidí k utvoření vlastního farního sboru, obec se tak stala součástí sboru v Močovicích, odkud několikrát ročně přicházel do vsi kazatel.⁴⁷³ Členové sboru ale nechtěli platit do FS v Močovicích salár a tak si zvali kazatele z okolních sborů.⁴⁷⁴

Potřebného počtu věřících bylo dosaženo až roku 1827, kdy se sbor osamostatnil a byla

⁴⁷² BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21.8. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁴⁷³ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 286

⁴⁷⁴ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 14/III-D/1, „Libenice – sborová data“ nedatováno, str. 5

zahájena stavba nového evangelického kostela.⁴⁷⁵

Prvním farářem se stal Karel Fleischer,⁴⁷⁶ k významnému rozvoji místního sboru došlo až za f. Jana Šantrůčka, který sbor vedl mezi lety 1834 a 1882.⁴⁷⁷ Během jeho správy byla u kostela vybudována fara a založen hřbitov.⁴⁷⁸ Významným mezníkem se stala také stavba církevní školy roku 1863, která byla roku 1876 transformována na školu veřejnou.⁴⁷⁹

Pod libenický sbor patřilo roku 1881 33 obcí⁴⁸⁰ včetně kazatelských stanic ve městech Kutná Hora a Kolín.⁴⁸¹ Vlivem rychlého růstu populace kolínská kazatelská stanice přestala stačit, došlo tedy roku 1868 k odtržení a založení nového kolínského farního sboru.⁴⁸²

Podobná situace nastala také v případě kazatelské stanice v Kutné Hoře. Ta byla založena roku 1875 a o dva roky opětovně zrušena.⁴⁸³ Samostatný sbor zde vznikl až roku 1891.⁴⁸⁴

Obě tyto odtržení vedly k masivnímu oslabení libenického sboru, kde zůstalo pouze 600 lidí,⁴⁸⁵ pro srovnání, roku 1867 čítal sbor 1235 členů.⁴⁸⁶

Roku 1913 byla po několikaletých snahách založena nová kazatelská stanice v Uhlířských Janovicích.⁴⁸⁷ Po 1. světové válce ve vsi roku 1921 zanikla místní veřejná škola.⁴⁸⁸ Součástí sboru se postupem času staly další kazatelské stanice, jmenovitě ve Zruči nad Sázavou, roku 1925,⁴⁸⁹ ve Starém Kolíně, roku 1943 a v Zásmukách, která byla založena roku 1948.⁴⁹⁰

---

⁴⁷⁵ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 286

⁴⁷⁶ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 287

⁴⁷⁷ *Tamtéž*

⁴⁷⁸ *Tamtéž*

⁴⁷⁹ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 262

⁴⁸⁰ KAŠPAR, Ludvík Bohumil. *Po stu letech: památník reformované církve Českomoravské obsahující popsání všech sborů evanjelických H.V. v Čechách a na Moravě v jubilejním roce 1881 stávajících*. V Praze: Nákladem Spolku Komenského, 1881., str. 59

⁴⁸¹ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 262

⁴⁸² *Tamtéž*

⁴⁸³ *Tamtéž*

⁴⁸⁴ *Tamtéž*

⁴⁸⁵ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 287

⁴⁸⁶ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Libenicích* [online]. c2023 [citováno 16. 02. 2024]. Dostupný z WWW:

https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Farn%C3%AD_sbor_%C4%8Ceskobratrsk%C3%A9_c%C3%ADrkev_e_evangelick%C3%A9_v_Liben%C3%ADch&oldid=23024270

⁴⁸⁷ BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924., str. 288

⁴⁸⁸ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 262

⁴⁸⁹ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 14/III-D/1, nenadepsaný dokument ze dne 29.4. 1986

⁴⁹⁰ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických)*

Zásmucká stanice se od sboru osamostatnila o sedm let později,⁴⁹¹ stanice ve Zruči nad Sázavou roku 1946.⁴⁹²

Od roku 1947 byl sbor obsazen d. Daliborem E.T. Molnérem, ten ale roku 1959 odchází do výslužby⁴⁹³ a jeho místo, s platností od září 1960, obsadil f. Jaroslav Pech...

---

kostelů Čech, Moravy a českého Slezska. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 262-263

⁴⁹¹ NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5., str. 262

⁴⁹² *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 14/III-D/1, nenadepsaný dokument ze dne 29.4. 1986

⁴⁹³ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, f. Dalibor Eduard Timoteus Molnár, dostupné online z: https://www.evangnet.cz/cce/kazatel/949-dalibor_eduard_timoteus_molnar

7.2 Působení Jaroslava Pecha

Do Libenic má v plánu f. Jaroslav Pech přijet až 15. 10. 1960,⁴⁹⁴ před příjezdem bylo totiž zapotřebí drobných rekonstrukcí na faře.⁴⁹⁵ Do Libenic přijíždí pouze s dcerami, Vilma již

Obr. 29 Jaroslav Pech (druhý zprava) s Evou Budilovou (uprostřed) a její rodinou, cca 1969 (Archiv Evy Budilové)

v Přestavlkách zůstává.⁴⁹⁶

Již další den zahajuje Jaroslav Pech kazatelskou práci. Sbor se v té době skládá ze 14 obcí v Kolínském a Kutnohorském okrese⁴⁹⁷ a náleží k němu dvě kazatelské stanice.⁴⁹⁸ Každou neděli v devět hodin ráno probíhají pravidelné bohoslužby, odpoledne se konají jednou za měsíc bohoslužby v kazatelské stanici ve Starém Kolíně⁴⁹⁹ a v Uhlířských Janovicích.⁵⁰⁰

⁴⁹⁴ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 10/III-C-1/5, dopis z 26.8. 1960

⁴⁹⁵ *Tamtéž*, dopis z 22.8. 1960

⁴⁹⁶ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rozsudek jménem republiky“ ze dne 15.7. 1969, čís. 5C 200/69-19

⁴⁹⁷ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 14/III-D/1, „Libenice – sborová data“ nedatováno, str. 5

⁴⁹⁸ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/25, dopis z 14.12. 1960

⁴⁹⁹ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/18, „Výroční zpráva FS ČCE v Libenicích“ z 17.2. 1963

⁵⁰⁰ *Tamtéž*, „Zpráva o výroční sborové schůzi konané ve farním sboru v Libenicích v pondělí velikonoční dne 27.

Narozdíl od jiných míst působení zde sbor nepořádá biblické hodiny, pokus z roku 1962 skončil neúspěchem.⁵⁰¹ Nový, a úspěšnější pokus Pech podniká o rok později.⁵⁰² O vánocích sbor pořádá dětské vánoční besídky, několikrát ročně je také vysluhována Večeře Páně.⁵⁰³

Problém sboru tkví v úbytku členů sboru, mnoho lidí se stěhuje do měst, další těžkostí je vysoký věkový průměr.⁵⁰⁴ Pech zmiňuje, že mladých členů sboru je pomálu, zároveň mnoho věřících rodičů nepřihlásilo své děti k výuce náboženství.⁵⁰⁵ To samozřejmě také ztěžuje konfirmační cvičení.⁵⁰⁶ Přesto se ale od roku 1967 povede pravidelně organizovat dětské biblické hodiny.⁵⁰⁷

Další věcí, narušující Jaroslavovu práci, je jmenování administrátorem neobsazeného zásmuckého sboru s platností od 1. 1. 1961.⁵⁰⁸ Do té doby byl administrátorem velimský farář Jan Zlatohlávek. Seniorát se ale obává Pechovo přetížení, na rozdíl od f. Zlatohlávka se Pech ještě stará o dvě kazatelské stanice.⁵⁰⁹ Zlatohlávek má tak sbor administrovat společně s Pechem do konce ledna 1961, poté mu má s prací občasně vypomáhat.⁵¹⁰ Jaroslav s funkcí administrátora není spokojený, na stížnosti je mu odpovězeno, že Nymburský seniorát tuto skutečnost zmínil při Pechově nástupu do Libenic.⁵¹¹ Seniorát s převzetím funkce administrátora počítal stejně jako další státní orgány, dle Seniorátu proto neexistuje jiné řešení.⁵¹² V tomto uprázdněném sboru vede Pech i bohoslužby, proto musí být čas od času nahrazen v Libenicích jiným farářem z okolních sborů.⁵¹³ O zbavení této funkce prosí Nymburský seniorát již v květnu 1965, tato žádost je ale prozatím odmítnuta z důvodu absence náhrady za J. Pecha.⁵¹⁴

Po čas libenického působení absolvuje J. Pech množství lázeňských a jiných ozdravných pobytů kvůli své plicní nemoci.⁵¹⁵ Během těchto pobytů jej zastupují faráři z okolních FS.⁵¹⁶

---

března 1967. o 10. hodině“

⁵⁰¹ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 11/III-C-3/18, „Výroční zpráva FS ČCE v Libenicích“ z 17.2. 1963

⁵⁰² *Tamtéž*, „Zpráva o výroční sborové schůzi konané v neděli 1. března 1964 v Libenicích v modlitebně“

⁵⁰³ *Tamtéž*

⁵⁰⁴ *Tamtéž*, „Zpráva o výroční sborové schůzi, konané ve sboru Libenice, v neděli 5. února 1966. o 10. hodině dopoledne.“

⁵⁰⁵ *Tamtéž*

⁵⁰⁶ *Tamtéž*

⁵⁰⁷ *Tamtéž*, „Zpráva z výročního sborového shromáždění, konaného v neděli 28. ledna 1968 v Libenicích“

⁵⁰⁸ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/25, dopis z 23.12. 1960

⁵⁰⁹ *Tamtéž*, dopis ze 14.12. 1960, č.j. 584./60.

⁵¹⁰ *Tamtéž*

⁵¹¹ *Tamtéž*, dopis z 13.1. 1961

⁵¹² *Tamtéž*

⁵¹³ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/18, „Výroční zpráva FS ČCE v Libenicích“ z 17.2. 1963

⁵¹⁴ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/25, dopis z 23.12. 1960

⁵¹⁵ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 16.1.

Žádanky o dovolenou tvoří valnou většinu osobní složky J. Pecha v archivu FS v Libenicích.

V srpnu 1966 absolvuje J. Pech operaci žlučníku kvůli žlučnickým kamenům, po které se ještě mnohokrát musí vrátit do nemocnice, kde pobývá až do prostince téhož roku.⁵¹⁷ Pecha v práci zastupuje f. Dus z Kutné Hory, přesto jsou ale přerušeny biblické hodiny a vyučování dětí.⁵¹⁸ Kvůli zdravotnímu stavu je J. Pech odvolán s platností od září 1966 z funkce administrátora v Zásmukách, v této funkci jej zastoupí f. Kejř z Kolína.⁵¹⁹

V souvislosti se špatným zdravotním stavem píše Pech Synodní radě žádost, zdali by si mohl najmout hospodyně, která by mu pomáhala v domácnosti, obě dcery se totiž odstěhovaly.⁵²⁰ Žádost je Radou odmítnuta, místo toho Pechovi doporučí, aby se nechal rozvést s Vilmou, která od roku 1960 stále pobývá v Ústavu pro vnitřní nemoci v Přestavlkách.⁵²¹ Dne 15. 7. 1969 se tak Jaroslav nechává s Vilmou rozvést.⁵²² Na rozvodu se obě strany shodnou a rozvádějí se v dobrém, kromě Vilmino nemoci totiž manželství Pechových nikdy nepostihlo nic zlého.⁵²³

Od roku 1970 je Jaroslav Pech pověřen administrováním FS ČCE v Kutné Hoře, v Libenicích tak úřaduje pouze v dopoledních hodinách, anebo jsou za Pecha vedeny čtené bohoslužby.⁵²⁴

Jaroslav se dne 7. 8. 1971 rozhodne se znovu oženit, novomanželkou se stane Vlasta Drahovzalová z Libenic.⁵²⁶

Vlasta Drahovzalová se narodila 27. 6. 1921, po čas sňatku pracuje v administrativě.⁵²⁷ Vlasta byla celý život svobodná a celý život se starala o své rodiče, kteří na ni byli upnutí.⁵²⁸ Obě Jaroslavovy dcery se shodují na faktu, že Vlasta „nebyla šťastnou volbou.“⁵²⁹ „Ona i když se

---

1964, č.j. 27

⁵¹⁶ Žádanky o dovolenou se jmény zastupujících farářů tvoří valnou většinu osobní složky J. Pecha viz *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 10/III-C-1/5

⁵¹⁷ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 29.12. 1966, č.j. 681.

⁵¹⁸ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 11/III-C-3/18, „Zpráva z výročního sborového shromáždění, konaného v neděli 28. ledna 1968 v Libenicích“

⁵¹⁹ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/25, dopis z 1.9. 1966, č.j. 416./66.

⁵²⁰ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, „Rozsudek jménem republiky“ č.j. 5C 200/69-19

⁵²¹ *Tamtéž*

⁵²² *Tamtéž*

⁵²³ *Tamtéž*

⁵²⁴ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 11/III-C-3/18, „Zpráva z výročního shromáždění, které se konalo v neděli 14. února v Libenicích“ z 14. 2. 1971

⁵²⁵ *Tamtéž*, Archivní karton 11/III-C-3/20, nedatovaný sborový dopis, patrně z roku 1972?

⁵²⁶ soukromý archiv Marty Ouřecké, roz. Pechové, Oddací list ze dne 7.8. 1971

⁵²⁷ *Tamtéž*

⁵²⁸ BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22.2. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁵²⁹ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21.8. 2023, archiv autora,

vdala, tak náš tatínek (J. Pech) si myslel, že budou spolu žít (zde myšleno ve smyslu užívat) a ona furt žila s těma rodičema. I když s ním žila tak vlastně žila ještě s těma rodičema. (...) No prostě dobrá volba to nebyla, on si to takhle asi tak nepředstavoval. (...) Já si myslím, že on chtěl potom mít nějakou hezkejší život nakonec, jo, a že to tak nedopadlo,⁵³⁰ popisuje situaci Eva Budilová.

V červnu 1976 oznámí Pech Synodní radě, že má v plánu rezignovat na svoji funkci a odejít do důchodu.⁵³¹ Rezignace je přijata s platností od srpna 1976, kdy je Pechovi odebrán státní souhlas k duchovenské činnosti.⁵³²

Po Pechově odchodu je sbor administrován kutnohorským farářem Novákem a to až do roku 1980,⁵³³ kdy jej nahradí chartista a disident v. Jan Tydlitát^{534 535}

---

nepublikováno

⁵³⁰ BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21.8. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁵³¹ *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, dopis z 24.6. 1976, č.j. 1038/76

⁵³² *Tamtéž*, dopis z 17.8. 1976, č.j. K TVC – 78/76

⁵³³ *Archiv FS ČCE v Libenicích*, Archivní karton 14/III-D/1, nedatovaný dokument nadepsaný „Libenice“

⁵³⁴ *Československé dokumentační středisko (ČSDS)*, Soupis signatářů Prohlášení Charty 77, dostupné online z: http://www.csds.cz/cs/g6/4253-DS.html#dsy4253-DS_N10236_ref

⁵³⁵ *Evangnet o. s.*, kazatelé a pracovníci, Historie kazatelů na sboru ČCE v Libenicích, dostupné online z: <https://www.evangelnet.cz/cce/sbory/kazatele/109-libenice>

7.3 Po ukončení církevní dráhy

Po ukončení církevní kariéry Jaroslav s Vlastou bydlí v Kutné Hoře.⁵³⁶

Obr. 30 Jaroslav Pech, cca 1989-1991 (UÁ ČCE)

Staršovstvo uprázdněného FS v Libenicích má přání, aby jim J. Pech občasně vysluhoval bohoslužby, a to především o svátcích, kdy je administrátor sboru f. Novák, farář FS v Kutné Hoře, zaneprázdněn svým vlastním sborem.⁵³⁷ Jaroslav má o tuto funkci zájem, a tak v dubnu 1978, dle pokynů f. Nováka z Kutné Hory, podává žádost KNV o udělení státního souhlasu k občasné výpomoci dle §16 nař. č. 219/1949.⁵³⁸ Tato výpomoc má trvat do doby obsazení sboru novým farářem⁵³⁹ a má probíhat jednou za měsíc.⁵⁴⁰ Souhlas ale KNV není udělen.⁵⁴¹

Jaroslav Pech v důchodu začne pracovat jako průvodce v Hrádku v Kutné Hoře.⁵⁴²

Dne 16.6. 1991 opouští Jaroslava Vlasta ve věku 70 let.⁵⁴³

Jaroslav Pech umírá dne 19.7. 1994 na následky infarktu ve věku 82 let.

---

⁵³⁶ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, nedatovaná evidenční listina

⁵³⁷ Archiv FS ČCE v Libenicích, Archivní karton 11/III-C-3/17, dopis z 9. 3. 1977

⁵³⁸ Tamtéž, Archivní karton 10/III-C-1/5 dopis z 6. 4. 1978

⁵³⁹ Tamtéž

⁵⁴⁰ Tamtéž, dopis z 7. 4. 1978

⁵⁴¹ Tamtéž, dopis z 21. 6. 1978, č.j. 47/78-KCT

⁵⁴² BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 28. 12. 2023, archiv autora, nepublikováno

⁵⁴³ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha, parte Vlasty Pechové

8 ZÁVĚR

V této práci se mi podařilo zmapovat život Jaroslava Pecha. Jaroslav Pech se po podepsání Mnichovské dohody rozhodl vydat na misijní cestu na území „českého“ Banátu, kde se stal posledním stálým pracovníkem ČCE. Během svého působení Jaroslav Pech vždy jednal dne zásad své církve a snažil se upevnit její postavení ve velice komplikovaném a nábožensky rozděleném prostředí. Po jeho odjezdu v těchto vesnicích vliv ČCE upadá, ztrácí se postupně také tamní česká komunita. Ve Veliko Središti se sbor ČCE udržel a dodnes se v něm příležitostně konají bohoslužby, ve Svaté Heleně zanikl úplně a byl pohlcen konkurenčními Baptisty. I během následujícího působení v Československu na dvou sborech se Pech snažil jednat vždy jak se na duchovního sluší a patří.

S výsledky práce nemůžu být spokojenější. Během práce jsem měl neuvěřitelné štěstí na množství lidí, ochotných mi s prací pomoci a především na neuvěřitelné množství zdrojů, což mě samotného překvapilo. Díky tomu jsem si mohl problematiku dovolit zpracovat velice podrobně. Práce probíhala hladce bez větších komplikací.

Jedinou větší komplikací, která je zároveň směrem jak na tuto práci navázat, byla nedosažitelnost archivních materiálů přímo ze Svaté Heleny. Tuto mezeru mám ale v plánu brzy zaplnit při návštěvě míst pradědečkova působení.

Navázat na tuto práci by se možná dalo průzkumem rumunských a srbských církevních archivů. Zdali by se zde daly nalézt nové prameny zůstává otázkou, přestože s tamní církví, především biskupem Agostonem, Pech udržoval korespondenci.

Svou prací jsem se snažil navázat především na Mgr. Michala Pavláška Ph.D., který se pradědečkovým zahraničním působením zabíral. Pavláskovo bádání ale zahrnovalo pouze profesní stránku ve Središti a Heleně, zatímco má práce se mimoto zabírá i osobním životem a působením v Československu. K tomu mi napomohly především orální zdroje získané výpověďmi pamětníků.

Tato práce zcela jistě poslouží jako cenný příspěvek do historie české menšiny v Banátu a do historie FS ČCE, kde Pech v Československu působil. Avšak nejcenějším příspěvkem této práce zcela jistě bude příspěvek do rodinné historie.

O pradědečkovu příběhu je toho totiž v rodině známo pouze velice málo. Nejvíce toho ví respondentky této práce, babička Eva Budilová a prateta Marta Ouřecká. Ani ony ale nevěděly mnoho mnou prací zjištěných skutečností. Velice málo bylo známo především o působení ve

Svaté Heleně. Překvapením byl také neobvyklý způsob, kterým se Pech dostal do Rokycan.

Pro mě osobně byla práce opravdu neuvěřitelným exkurzem do rodinné historie během kterého jsem se dozvěděl mnoho neznámých skutečností. Největším překvapením pro mě bylo zjištění prababiččiny diagnózy. Během práce jsem jako vedlejší efekt vlastně zjistil jak se vůbec moje rodina do Rokycan dostala.

9 SEZNAM ZKRATEK

ČCE Českobratrská církev evangelická

VÚA Vojenský ústřední ústav

FS farní sbor

Rada Synodní rada

KNV Krajský národní výbor

d. diakon

vik. vikář

f. farář

Helena, Sv. Helena Svatá Helena (obec v Rumunsku)

Srediště, V. Srediště Veliko Srediště (obec v Srbsku)

„Vzpomínání“ PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. Vzpomínání z let 1940–1954.
archiv autora, nepublikováno

10 ZDROJE

10.1 Odborná literatura

PAVLÁSEK, Michal. *Promýšlet Veliké Srediště. Etnologická brikoláž sociokulturních aspektů života krajanů v jižním Banátu* [online]. Brno, 2013 [cit. 2023-10-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/bn3xd/>. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav VÁLKA.

PAVLÁSEK, Michal. *Historie a kolektivní paměť reformovaných evangelíků z Velikého Srediště ve Vojvodině* [online]. Brno, 2009 [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/m56ru/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Jiří HANUŠ.

PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5.

PAVLÁSEK, Michal. *S motykou a Pánem Bohem: po stopách českých evangelíků ve Vojvodině*. Brno: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i. Praha - pracoviště Brno, 2015. ISBN 978-80-87112-91-5.

KREJČOVÁ ZAVADILOVÁ, Gabriela. *České evangelické sbory ve východní a jihovýchodní Evropě aneb „Bibli donesli ze sebou...“* [online]. *Theatrum historiae* No 28 (2021). Pardubice: Institute of Historical Sciences, Faculty of Arts and Philosophy, University of Pardubice, ISSN 2571-0621. Dostupné z: <https://theatrum.upce.cz/index.php/theatrum/article/download/2087/1855>. [cit. 2023-10-19].

BEDNÁŘ, František. *Památník českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*. V Praze: Kalich, 1924

NEŠPOR, Zdeněk R. a ALTOVÁ, Blanka. *Encyklopedie moderních evangelických (a starokatolických) kostelů Čech, Moravy a českého Slezska*. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-129-5.

PAVLÁSEK, Michal. *Případ Svatá Helena. (Re)interpretace náboženských dějin české obce v Rumunsku*. Český lid. Etnologický časopis. Praha: Etnologický ústav, 2010, roč. 97, č. 2010, s. 363-382.

HRUZA, František. *Domov v cizině*. Ostrava: Vydavatelství Křesťanských sborů, 1992. ISBN 80-85237-22-9.

KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. [Praha]: Za hranice - Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU v Praze, 2009. ISBN 978-80-254-5924-9.

PAVLÁSEK, Michal. *Obec Svatá Helena jako vinice Boží misiemi oplocená. Krůčky k přehodnocení chápání české (e)migrace na Balkáně*. In *Balkán a migrace. Na křižovatce antropologických perspektiv*. Praha: AntropoWeb,o.s., 2012. s. 111-145. AntropoEdice, sv.1. ISBN 978-80-905098-0-1.

KAŠPAR, Ludvík Bohumil. *Po stu letech: památník reformované církve Českomoravské obsahující popsání všech sborů evanjelických H.V. v Čechách a na Moravě v jubilejním roce 1881 stávajících*. V Praze: Nákladem Spolku Komenského, 1881.

10.2 Prameny

10.2.1 České

Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Osobní složka Jaroslava Pecha

Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. XVIII/7

Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE), Archivní karton č. X/A

Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 6

Archiv FS ČCE v Hradišti, Archivní karton 5

Archiv FS ČCE v Libenicích, Archivní karton 10

Archiv FS ČCE v Rokycanech, Bal.7 III-C-1

BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22.2. 2023, archiv autora, nepublikováno

BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 8.3. 2023, archiv autora, nepublikováno

BUDILOVÁ, Eva, OUŘECKÁ, Marta, dcery J. Pecha, [ústní sdělení]. Kutná Hora, 21.8. 2023, archiv autora, nepublikováno

OSTRČIL, Jan, pamětník na působení J. Pecha ve Središti, [ústní sdělení]. Rokycany, 16.7. 2023, archiv autora, nepublikováno

BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 22.11. 2023, archiv autora, nepublikováno

BUDILOVÁ, Eva, dcera J. Pecha, [ústní sdělení]. Rokycany, 28.12. 2023, archiv autora, nepublikováno

PECHOVÁ, Vilma, Jaroslav PECH. *Vzpomínání z let 1940-1954*. archiv autora, nepublikováno

soukromé archivy Evy Budilové, roz. Pechové a Marty Ouřecké, roz Pechové

10.2.2 Zahraniční

Archiv reformovaného sboru ve Veliko Središti, „Pamětní kniha a dějiny reform. sboru,“

Vojenský historický archív Bratislava.

10.3 Seznam obrázků

Obr. 1 Anna Pechová, květen 1939 (Archiv Marty Ouřecké)	7
Obr. 2 Pamětní deska Antonína Pecha v Hrabové č.p. 104 (OÚ Hrabová).....	8
Obr. 3 Rodný dům Jaroslava Pecha, 2023 (OÚ Hrabová)	9
Obr. 4 Rodný dům Jaroslava Pecha s dobře patrnou pamětní deskou, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké)	11
Obr. 5 Misijní škola v Olomouci, cca 1933-1936 (Archiv autora)	13
Obr. 6 Vilma Mudrová, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké)	16
Obr. 7 Jaroslav Pech (dole uprostřed) během vojenské služby, cca 1937-1938 (Archiv Marty Ouřecké).....	17
Obr. 8 Svatá Helena na mapě (MVU)	19
Obr. 9 Jaroslav Pech (dole uprostřed) s konfirmandy, nedatováno (PAVLÁSEK, Michal. Z Moravy až do Velikého Srediště).....	23
Obr. 10 Jaroslav Pech s charakteristickým knírem, cca 1938-45 (Archiv Evy Budilové).....	24
S pomluvami a problémy souvisí „rodinná pověst,“ podle které si ve Sv. Heleně nechává Jaroslav Pech narůst knír, aby vypadal starší (viz <i>Obr. 11</i>). Baptisté se, dle této historiky, vysmívali Jaroslavově mladickému vzhledu a nechtějí jej kvůli tomu respektovat.	25
Obr. 12 Svatební fotografie Jaroslava a Vilmy Pechových, 27. 7. 1939 (Archiv Evy Budilové)	25
Obr. 13 Veliko Srediště na mapě (MVU)	29
Obr. 14 Kostel ve Velikom Središti; fotografii Pech poslal jako přílohu k jednomu z dopisů, 1943 (ÚA ČCE).....	31
Obr. 15 Kostel a fara ve Velikom Središti, 2010 (Archiv Marty Ouřecké).....	33
Obr. 16 „Konfirmační obrázek;“ Jaroslav Pech uprostřed, mezi konfirmandy, 1941 (ÚA ČCE)	34
Obr. 17 Vilma Pechová s Martou ve Veliko Središti, cca 1941 (Archiv Marty Ouřecké).....	37
Obr. 18 Marta Pechová za kostelem ve Veliko Središti, cca 1944 (Archiv Marty Ouřecké) ...	39
Obr. 19 Hradiště na mapě	49
Obr. 20 Pomník kazatelů sboru na hřbitově v Hradišti, 2023 (Archiv autora).....	50
Obr. 21 Fara (vlevo) a toleranční kostel v Hradišti, 2023 (Archiv autora)	51
Obr. 22 Fara a kostel v Hradišti, 1946-1960 (Archiv autora).....	52
Obr. 23 Jaroslav Pech (čtvrtý zleva dole) se členy FS v Hradišti, nedatováno (Archiv FS ČCE Hradiště).....	53
Obr. 24 Jaroslav Pech v čele konfirmandů před hradišťskou farou, nedatováno (Archiv Marty Ouřecké).....	54
Obr. 25 Vilma Pechová s dcerami (zleva) Martou a Evou na zahradě před hradišťskou farou, před rokem 1950 (Archiv Marty Ouřecké).....	56
Obr. 26 Jaroslav Pech, cca 1955 (ÚA ČCE)	57
Obr. 27 Jaroslav Pech (vpravo) s dalšími faráři po složení farářských zkoušek, 2.11. 1955 (Archiv Marty Ouřecké).....	59
Obr. 28 Libenice na mapě.....	62
Obr. 29 Jaroslav Pech (druhý zprava) s Evou Budilovou (uprostřed) a její rodinou, cca 1969 (Archiv Evy Budilové).....	65
Obr. 30 Jaroslav Pech, cca 1989-1991 (ÚA ČCE)	69

Obr. 1, 4, 6, 7, 14, 16, 17, 23, 24, 26 - Soukromý archiv fotografií Marty Ouřecké, roz. Pechové, nepublikováno

Obr. 2, 3 – Archiv OÚ Hrabová

Publikováno s písemným svolením OÚ Hrabová ze dne 12.4. 2023

Dobrý den pane Budile,
fotografie desky i domu můžete ve své práci použít. Budeme velice rádi, když nám po dokončení práci pošlete, uložíme si ji do našeho archivu a jistě nám bude nápomocna pro dohledání historických informací.
Děkujeme a přejeeme hezký den

Lenka Čislinská
Obec Hrabová
Hrabová 113
789 01 Zábřeh
Mobil: 606 076 446
Telefon: 583 449 028
E-mail: obec@obechrabova.cz
Web: www.obechrabova.cz

Obr. 5, 19, 20, 21 – Archiv autora, nepublikováno

Obr. 8, 12 - *Muzeul Virtual al Unirii*, Muzeului Național de Istorie a României, dostupné online z <https://mvu.ro/product/harta-romania-cu-noua-organizare-administrativa-si-turistica/>

Obr. 9 - PAVLÁSEK, Michal. *Z Moravy až do Velikého Srediště: etnografické podobenství o zapomenuté náboženské komunitě*. Etnologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2020. ISBN 978-80-7325-501-5., str. 84

Publikováno s písemným svolením Centra pro studium demokracie a kultury ze dne 3.1. 2024

Vážený pane Budile,
obrázek samozřejmě můžete použít, zdrojový soubor máte v příloze.
Nakladatele vždy potěší zpráva, že vydaná knížka byla užitečná.

Ať se Vám daří!
Zdeněk Granát

Obr. 10, 11, 28 – soukromý archiv fotografií Evy Budilové, roz. Pechové, nepublikováno

Obr. 13- *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton č. XVIII/7, dopis doručený dne 17.12. 1943

Obr. 15 - *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Archivní karton XVIII/7, „1. Příloha“ ke „Zpráva o životě církve ve Vel. Središti za rok 1941“ z 28. 1. 1941

Obr. 18, 27 – © *Seznam.cz, a.s., Mapy.cz*, měřítko 1:600 000 dostupné online z: <https://mapy.cz/>

Obr. 22 – *Archiv FS ČCE v Hradišti*, Signatura III-F1 „Různé fotografie“

Obr. 25. *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, „Evidenční list duchovních ČCE“ ze dne 7. 7. 1955

Obr. 29 *Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické (ÚA ČCE)*, Osobní složka Jaroslava Pecha, nedatovaná evidenční listina

Další obrázky - SimpleIcon <http://www.simpleicon.com/>, CC BY 3.0
<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0>, prostřednictvím Wikimedia Commons, dostupné online z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9b/Simpleicons_Places_map-marker-4.svg